49րդ ՏԱՐԻ Թիւ 1267 ԳԱԼԻՍ ՈՒՐԲԱԹ 12/25 ՕԳՈՍՏՈՍ 1905 23 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԱԽԷՐ 1323 12 ԱՂՈՍԹՈՍ 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Յ. ՊԱՅԱՃԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
33, Պապը Ալի Ճատտէսի, 33
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւնները ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيه يومی وسياسی غزته‌در
صاحب امتيازی : اوهانس قزز
ادره‌خانه‌سی بابعالی جاده‌سنده نومرو ٣٨

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Անգլիացի երէց մը իր եկեղեցին գոցեր է անցեալ շաբթու առժամապէս, գիտէք ինչո՞ւ համար, — Անոր համար որ կարգ մը կիներ կը շարունակէին գլխաբաց եկեղեցի մտնել հակառակ իր պատուէրին։

Գիտէք անշուշտ թէ Պօղոս առաքեալը հրամայած է որ Աստուծոյ տանը մէջ էրիկ մարդիկ գլխաբաց, իսկ կիները քօղարկուած ըլլան։ Այս առաքելական պատուէրին երկրորդ մասը բնականաբար պարկեշտութեան իբրեւ նշան համարուած ու ըմբռնուած է, և իրա՛ւ ալ կինը պարտաւոր է իր գլուխը ծածկել երբ ամօթը և պատկառանքը չէ կորսնցուցած։ Այս այսպէս ըմբռնուած է դարերէ ի վեր, և քաղաքակրթութիւնն ալ այս պատուէրին հակառակը ըսած չէ, միայն թէ կիներուն գլխի ծածկոցը վերածած է ա՛յնպիսի ձեւերու, որոնք խոտոր կը համեմատին Պօղոս առաքեալին պատուէրին ոգւոյն։ Եթէ Առաքեալը հիմա դարձեալ հրաշքով մը ի վիճակի ըլլար իր պատուէրին բնութիւնը մեզի հասկցնելու, անշուշտ պիտի յորդորէր որ պտոյտի, սրահի, դարպասի, վերջապէս աշխարհիկ խմացումներու համար յօրինուած ծանօթ ու անծանօթ բնղոյրները տունը թողուն կիները, և եկեղեցի երթալու համար քօղը, վէլօ, առնեն, և այսպէս մտնեն Տիրոջը տանը մէջ։

Կը կարծենք թէ Դըռնալըի «Աւագերէց» թղթակիցն ալ Առաքեալին այս պատուէրը տարբեր կերպով պիտի չմեկնէ, եթէ հարկ ըլլայ իր զօրաւոր մաքին հնարիմացութեան դիմում ընել։

Կարգ մը անգլուհիներ կ'անսաստեն երէցին պատուէրին, և գլուխնին բաց եկեղեցի կ'երթան, երէցը կը գոցէ եկեղեցին։ Բայց ի՞նչ կ'ելնէ երէցին այս նախաձեռնութենէն։ Կինը եթէ մտիկ ընել չուզէ պատուէրի, աւելորդ է զայրանալ ու անհարկի միջոցներու դիմել։ Կինը դրախտին մէջ անգամ անհնազանդ էր մինչեւ որ անոր դաւանորը իր ու իր էրկան աշխեւ գոցել տուաւ։ Էրիկ մարդը, նոյն իսկ եթէ անգլիացի երէց մը ըլլայ, չի կրնար կնոջ հետ գլուխ վերցնել։ Ճար չկայ, պէտք է իրաւախոհ ըլլալ։

Կնոջական հարցը մինչեւ մէկ աստիճան երեւան կը հանէ դարձեալ այս պարագան։ Կնոջ հաստատամտութեան, կամ աւելի, յամառութեան ի՛նչ նոր ապացոյց։ Երէցին լեզուին վրայ մազ բուսեր է համոզելու համար կինը որ գլուխը ծածկած եկեղեցի երթայ. ամօթի, պարկեշտութեան ճառերը կրկնելէ վերջ, դժոխքի շանթերը անոնց գլխուն պրճակեր է. բայց ի՛նչ օգուտ, կինը միտքը դրեր է հնամակերպիլ, և վերջապէս բարի երէցը, ա՛լ համբերութիւնը սպառելով, ինք ալ իր կարգին ժամուն դուռը գոցեր է, և հիմա ինք միւս մինակ օրը մէկ երկու անգամ ժամկոչին հետ ներս կը մտնէ, և լռասարարին ընկերակցութեամբ աղօթք կը կարդայ, անշուշտ առաւելապէս զգաստութեան բերելու համար հեստ ու ըմբոստ կիները։

Պիտի յաջողի՞։

Ամէն պարագայի մէջ սա՛ ստոյգ է թէ յաջողելու ալ ըլլայ, նորէն կիները իրենց գիտցածը պիտի ընեն ժամանակէ մը վերջ։

Կնոջ դերը արդարեւ մեծ է անհատական ու ընտանեկան անտեսութեան մէջ։ Խօսելու, խորհելու, գրելու ընդունակ ա՛յնպիսի բարեխառնութիւններ ունին որ անոնց խօսքը, խորհուրդը և գրուածը իսկապէս աւելի ազդեցիկ, աւելի տպաւորիչ և աւելի ներշնչող է քան ո և է այր մարդու խօսքը, խորհուրդը և գրուածը։ Բայց այս մեծ տարբերութեան գաղտնիքը մի՛ կարծէք բնաւ թէ առաջ կուգայ կնոջ տրամաբանական միտքէն կամ դատողութեան գերազանցութենէն։ Ոչ բնաւ։ Անհնայտ իրողութիւն մըն է թէ այրը միշտ աւելի խոհուն, աւելի զգուշաւոր, աւելի պարզամիտ է քան կինը։ Կնոջ գերազանցութեան գաղտնիքը նոյն իսկ իր սեռին մէջ պէտք է փնտռել, իր տկարութեան մէջ, և այդ տկարութեան հետեւանօք էրիկ մարդուն ունեցած բնական յօժարութեան մէջ, որով միշտ աւելի ներողամիտ կը գտնուի կնոջ առաւել կամ նուազ մեծ թերութիւններուն, և անոր մէջ պլպլացող հանճարի նշոյլը փայլակի մը տպաւորութիւնը կը գործէ էրիկ մարդուն վրայ, մինչ նոյն նշոյլը արական սեռին մէջ պարզ նշոյլ ըլլալէ պիտի չդադրէր բնաւ։ Կնոջ համեմատական գերազանցութեան գաղտնիքներէն մին է նաեւ անձնական հրապոյրը. ա՛յս իսկ դարձեալ տեսակ մը տկարութիւն, որով էրիկ մարդը կը կակղանայ, կը թուլնայ և սրտի աչքերով միայն կը դիտէ ու կը գնահատէ կնոջ խօսքը, խորհուրդը և գրուածը։ Բայց ուշադրութիւն ըրէ՛ք որ հրապոյրն ալ կնոջ տկարութիւնն է, այսինքն առաջին տկարութիւնը իր սեռին յարակից խեղութիւնն է, երկրորդ տկարութիւնը, —հրապոյրը— էրիկ մարդուն վրայ կնոջ ներգործած տկարութիւնն է դարձեալ, անանկ որ երկու տկարութիւնները նոյն են գրեթէ, մին կրաւորական իմաստով, միւսը ներգործական իմաստով։ Ամէն ասպարէզի մէջ ամէնէն աւելի հռչակուած կիները իրենց խոշոր թերութիւնները ունին, եթէ էրիկ մարդու ակնոցով նայինք անոնց և իրենց գրուածներուն։ Տիկին տը Սէվինեէ, Տիկին տը Սթալ, որոնք կիներուն գրական պարծանքը կը համարուին՝ մանուկներու իսկ յստակ գըլխ, խորհուրդի թերութիւններ ունին։ Սիպիլ իր ամէնէն աւելի գովուած բանաստեղծութիւններուն մէջ ունի պոռացող թերութիւններ, որոնք այր մարդոց հրապուրուած գրչին տակ անհետ կ'ըլլան, և եթէ ճշմարիտ դատաստան մը ընելու ելնես, կ'ամբաստանուիս իբրեւ կնատեաց, իբրեւ խակ, և իբրեւ անյարմար՝ Սալօնի մարդ ըլլալու։ Կնոջ համար հիացող մը պէտք է ըլլաս միայն, եթէ ոչ՝ տրամաբանութիւնդ ալ ոչինչ կ'ըլլայ, ճաշակդ ալ, ընկերային գնահատումդ ալ։ Իբրեւ դիցուհի պէտք է նայիս հանճարեղ կիներուն, անոնց պաշտաման խունկը անպակաս պէտք է ընես գովեստի բուրվառին մէջ, պէտք է զօշոտուիս, գլխիդ բոյրէն, թօյրէն, կանանչէն, կարմիրէն, որոնք նուիրապէս թէ բարոյապէս կը շրջանակեն կինը, և քննադատութեան լեզուէն ու թոյնէն զերծ կը պահեն զանոնք։ Հակառակ պարագային՝ քննադատութիւնդ ալ, պարաւդ ալ յոռի ճաշակի արտադրութիւններ կը համարուին, զուրկ վայելչութենէ ու աշխարհիկ ա՛յն համակրութենէն, որով էրիկ մարդը ինքնամոռաց ու ինքնախաստ անձնուիրութեամբ կը նետուի իգական հրապոյրներուն լիճին մէջ։

Կինը անբաժան ընկերն է մարդուն իբրեւ քոյր, իբրեւ ամուսին, իբրեւ մայր, և իբրեւ տանտիկին։ Այս ամէն ընկերակցութեանց մէջ հետեւաբար կինը կը բաժնէ էրիկ մարդուն բախտը, և յայտնի ըլլալով անոր մեծ ազդեցութիւնը, յաճախ գերակշիռ դերը իր դերին այս զանազան աստիճաններուն վրայ՝ կը հետեւի թէ ընտանեկան բարեբախտ կամ ձախող բոլոր պարագաներուն մէջ իր մասնակցութեան ստուար բաժինը ունի անիկա։ Բայց ձախող պարագաներուն մէջ պատասխանատուութեան շատ քիչ, գրեթէ աննշան բաժին մը կը հանենք անոր համար, որովհետեւ դարձեալ կ'ընկճուի մեր միտքը անոր տկարութեան հմայքին տակ, և Ֆէմինիզմի միակողմանի դատաստանով միակ պատասխանատուն այրը կը նկատենք ամուսնական, ընտանեկան, առեւտրական դժբախտութեանց միջոցին։ Բարեկամ մը իրաւամբ դիտել տուաւ ինծի թէ մեր մէջ սնանկութեանց կամ առեւտրական անկումներու գլխաւոր պատասխանատուներէն մին ալ կինն է, կինը՝ որ անյագաբար կ'ուտէ էրկանը գործը կարգին եղած ատեն, կինը՝ որ շռայլաբար կը ծախսէ, կինը՝ որ կը խաղայ, կը նուագէ աղմուկաբերօրէն, կինը՝ որ ծայրայեղօրէն կ'արդուզարդուի, և ամէնէն թանկագին փետուրներով կ'ուզէ աշտարակել իր գլխարկը, կինը՝ որ կը մոռնայ խոհանոցը, ճերմակեղէնը, հացին դարակը, աղին ու պղպեղին ամանները, սուրճին դգալը, անուշեղէնին տեղը, և մանաւանդ ա՛յն կինը՝ որ հարուստ սրօէէն դուրս գալով հանդերձ՝ գեղանի ըլլալու ալ առաւելութիւնը ունի։ Անոր այս պարագային, օրը մինչեւ իրիկուն արեւն քրտինք թափող խանութպանը, վաճառականը, որ իր խեղճ ստորակարգ պաշտօնեաները կը շարչրկէ մէկ սանթիմին համար, տանը մէջ բոլորովին տարբեր մարդ մը կ'ըլլայ, ո՛չ եկածը կը հարցնէ, ոչ գացածը կը փնտռէ։ Տանը մէջ տրամաբանութիւնը վրայ կուտայ զոր գործին մէջ ծայրայեղօրէն իսկ կը գործածէր, և չըջնափիրւ հմայքին, հրապոյրին տակ կը մոռնայ իր այրական պարտաւորութիւնը, ծախքերը մեծ ծայրեր առած՝ հսկայաքայլ կը յառաջդիմեն։ Ուրեմն կը տեսնուի թէ Ֆէմինիզմը, այսինքն կիներուն քղանցքին ետեւէն երթալու վարդապետութիւնը ի՛նչ հսկայաքայլ կը յառաջդիմէ մեր մէջ։ Նորութեան սիրահար ըլլալնուս նոր ապացոյց մըն ալ ա՛ս է. իբր թէ կարելի չէր տարբեր կերպով յարգել կիները, իբր թէ հին տանտիկինները նուաղ կը մեծարուէին տուներուն մէջ և տուներէն դուրս. իբր թէ մեր բարի նախնիք իրենց կիներուն խրատին չէին հետեւեր։ Ընդհակառակն անոնց ձեռքն էր տուներուն ելքը և մուտքը, անոնք կը տնօրինէին ծախքերը տնտեսական և խնայողական լանուոր հիմերու վրայ։

Հիմա կինը մեծ մասամբ ի՛նք կը տնօրինէ տանը ծախքերը, բայց ա՛յնպիսի կերպով մը՝ որ վերջ ի վերջոյ էրկանը բերանը ծխախոտին խողովակին բանալ կուտայ։ Ասոր կէ մանաւանդ կիներուն խաղամոլութիւնը։ Թատշանձեան էֆէնտի արդարեւ մեծ ծառայութիւն մըն ալ մատուցած կ'ըլլայ «ընդդէմ կանանց խաղամոլութեան» մրցանակ մը հաստատելով։ Բարձր դասու կիներուն համար միայն կ'ըսուէր թէ խաղամոլ են, բայց միջակ ու նոյն իսկ միջակէն վար կիներուն մէջ ալ սկսած է ծայր տալ խաղամոլութիւնը, իրենց էրիկը քնացնելէ վերջ կը սկսին խաղալ։ Իրենց զաւակներուն բարի օրինակ կ'ըլլան այս կերպով, և փոխանակ բարեկրթութեան, կրօնքի և դաստիարակութեան դասերով զբաղելու իրենց զաւակներուն հետ, իրենց խաղընկերը կ'ընեն զանոնք, կամ բոլորովին մոռնալով տնական հոգերը, կը թողուն որ պզտիկները անանկ կեցած տեղերնին մրափեն, պաղ առնեն, երեսի վրայ մնան։ Կիներէն ո՞ս կ'սպասէինք, ո՞ւր է Ֆէմինիզմը, ո՞ւր է Ֆէմինիսթ կիներուն ազդեցութիւնը իրենց քոյրերուն վրայ։ Այրական իրաւունքներ և տուներու մէջ գերակշիռ տարր ըլլալու պահանջումներ մէջտեղ կը նետեն, կը յոխորտան, և երբ այրը՝ իրենց տկարութեան հմայքին ներքեւ՝ կը հաւատայ իրենց ամէն հոգ, չարաչար կը գործածեն վստահութիւնը, շռայլ ծախքերու, աւելորդ արդուզարդի համար գործածելով գումարներ որոնք իրենց ապագայ բարեկեցութիւնը կրնան ապահովել։ Հացի պայքարին անձնատուր կ'ըլլան իրենց այրերը, հոս ու հոն վազելով օրական ծախքը հանելու և կամ քիչիկ մըն ալ խնայելու համար։ Մեղքնալու են թափուած քրտինքները, և զանոնք արդիւնաւորելու հոգ տանելու են իրենց կողմէ։ Կնոջ ներշնչումը մեծ է ընտանիքին մէջ, բայց այդ ներշնչումը բարի ու օգտակար առաջադրութիւններու համար պէտք է գործածել։ Տանտիկնութեան նախապետական նշանակութիւնը վերարծարծելու է, մաքուր և կոկիկ հագուելու է առանց սակայն դիտուած շռայլութիւններուն։

Ընտանիքներու և ընկերութեան մէջ կնոջ ունեցած դերին չի վայլեր որ եկեղեցիին երէցը պարտաւորուի ժամը գոցել, ա՛ն պատճառաւ որ հաւատացեալ կիներուն չէ կրցեր խօսք հասկցնել գլուխնին գոց մտնելու համար Աստուծոյ տունը, ինչպէս Առաքեալը կը պատուիրէ, և պարկեշտութիւնն ալ կը թելադրէ։

Մեր մէջ ալ քրիստոնեայ կիները պիտի հաճէի՛ն արդեօք քրիստոնէավայել պարկեշտութեամբ հագուիլ եկեղեցի երթալու ատեն, համեստութեան քօղը միայն ձգած իրենց գլխուն վրայ, այն սեւ ու անփառունակ քօղը, որ սրտին մաքրութեան հետ կը ցոլացնէ նաեւ կանացի բուն գեղեցկութիւնը՝ որ համեստութիւնն է։

ԵՐ. Տ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ԳԻՆՈՎԸ

ԻՐԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐ

Կիրակի իրիկուն մը, ժամը 1ին։

Վաճառորդներու շուկային մէջ խոհ ու բոհ կը տիրէ, կարծես բարեկենդան խառնաշփոթութիւն մը։ Մանրավաճառներուն բացագանչութիւնները, գինետուններէն դուրս ժայթքող տարօրինակ ձայները, փուռճամներու գլուխ ճամբեցընելիք եղանակները, սանոնք ամէնը վայրենի երաժշտութիւն մը առաջ կը բերեն։ Գինետունները մէկ գծի վրայ ամէնքն ալ, ալքոլին առաջ եկած մշուշին մէջ պարուրուած են։ Ներսը, կապտեայի այդ աղտոտ մթնոլորտին մէջ գինովներու խօսակցութիւնը դուրսէն կը լսուի շատ յստակ և որոշ։ Անկիւն մը երկու խնկարկուներ իրարու փաթթուած զիրար կը համբուրեն անշուշտ իրենց սիրոյ վկայ բռնելով մեծն Բագոսը։ Անդին ուրիշ անկիւն մը սեղանի շուրջը հաւաքուած գունատ դէմքերով ու ապուշի նայուածքներով մարդուկներ որոնք կարծես լուրջ գործի մը վրայ կը ճառեն, ա՜նչափ ոգեւորուած են։ Անդին ուրիշ ճնկողներու խումբ մը օղիի գաւաթը ձեռքերնին աչքերնին վառ, գլուխնին մէկ կողմէն միւսը իյնալով իրարու կենաց կը կլլեն։ Հազիւ սա 18—20նոց նորաբոյս տիրացու երիտասարդները, որոնք գաւաթներ կը պարպեն անդադար, և ճըրթկելով երեսնին սռվլլուկ գայլերու նման աղանդերներու վրայ կը խոյանան։

Ժամը 1 ½ հասած էր արդէն։ Ոգեւորութիւնը և խառնիճաղանճութիւնը աւելցած էր տակաւ։ Ամբոխին մէջէն յանկարծ սրտակեղեք ձայն մը կը լսուի։ Պզտի՛կ աղջնակ մըն էր որ խօսքը գինովի մը ուղղելով կ'աղերսէր.

—Հայրիկ, մայրիկս տունը կը սպասէ քեզ։

Վայրկեան մը մարդուն աչքերը կը լեցուին և ներքին ձայն մը կը վըրդէ որ երթայ ճամբայ այդ հրէշ հայրը, որ կինը տունը և զաւակները փողոցին մէջ թափառական ձգած է։ Գինետան մէջ մէկ քանի չոր ու ցամաք սեղաններ կան քանի մը աթոռակներով օժտուած։ Ճերմակ պատերէն վար կախուած պատկերները աղտեղութենէն հազիւ կը տեսնուին։ Յաճախորդները նստած կամ կանգնած մեծն Բագոսը կը փառաբանեն, իսկ գինեպանը թեւերը վեր ժողված ուրախ իրեն քսակը պարարտացնողներուն կենացը կը խմէ... Նոյն իսկ անոնց դրամովը։ Դուրսը դրանը առջեւ դեռ կը շարունակէ խեղճ պզտիկը լալագին ըսել. «Հայրիկ մայրիկս տունը կը սպասէ քեզ»։ Քառասուն տարեկանի մօտ մարդ մըն էր հայրը, որ գինետան մէջտեղի սեղանին կրթնած կ'երերտար։ Յանկարծ կոշտ ձայն մը գոռաց որ կը հրամայէր վայրենօրէն. «Եանի չու բիճէ պիր բագը»։ Այս գոչը իր նման ընկերներուն քահքահներուն մէջ անհետացաւ։ Տղուն արցունքները սիրուն այտերէն վար կը կաթկթէին և կրկին ու կրկին կը հառաչէր անմխիթարանալ։

—Հայրիկ մայրիկս...

Մարդուկը կորսնցուցած ալ իր բոլոր գիտակցութիւնը, աջ ու ձախ ալքօլ կ'ապսպրէր, առանց հաշիւ ընելու թէ շաբաթական քրտնաթոր աշխատութեան վաստակը եղող չնչին մէկ դուռմարը որ իր ընտանիքին և զաւակներուն հացի գինն էր, շոգիի կը փոխուի։

Մեկնումի ժամանակը կը մօտենար, բայց այդ մարդուկը խմուած էր օղիէն. ա՛լ ոչ խօսելու ոչ ալ քալելու կարողութիւն ունէր. ընկերները երերտալով մեկնեցան ամէնքն ալ, հոն թողլով այդ ապուշ հայրը որ չէր կրնար դեռ բաժնուիլ իր ամենասիրեցեալ օղիէն որ կարծես զաւակը, իր կինը, իր պատիւը, իր ինչքը եղած էր։ Քիչ մը առաջուան անուշ խօսող գինեպանը խալթու ձայնով մը ազդարարեց որ ալ առնէ քալէ։ Իսկ պզտիկը դուրսը դեռ կը շարունակէր լալագին. «տարդպագնեմ հայրիկ հայտէ երթանք։» Գինեպանը ի զուր ժամանակին անցնիլը կ'ազդարարէր. վերջապէս ճարահատ թեւէն բռնելով դուրս՝ փողոց նետեց զայն անբան կենդանիի մը պէս։ Գինովը սալայատակին վրայ շարունակեց խռկալ, իսկ իր զաւակը քովն ի վեր գիշերուան այդ ժամուն մէջ արցունքներ կը թափէր իր վայրագ հօրը վրայ։ Անցորդները աւելի պզտիկին մեղքնալով հազիւ հազ կրցին տեղ հանել այդ ընտանեաց թշնամի հայրը զոր հրելով հրմշտկելով տանն տարին ուր միւս զաւակները ու կինը անօթի կ'սպասէին։

Ահա մէկ պատկերը գինովներու աշխարհին որ ո՛չ իր տեսակին մէջ միակն է և ոչ ալ հազուագիւտ իրողութիւն մը։ Այդ կեանքով ապրողներ բազմաթիւ են որոնք ամբողջ օրեր տաժանագին աշխատութիւններու կ'ենթարկուին և իրենց քրտինքի պտուղը կ'երթան լեցնելու գինեպանին մորթէ քսակին մէջ։ Իսկ դուն, ո՛վ ընտանիքիդ թշնամի հայր, դուն քու զաւակներուդ իրաւունքը եղող հացը յափշտակեցիր որպէս զի գինետան աղտոտ մթնոլորտին մէջ մախես, փճացնես։ Ցաւտնական չարախօսութիւնները չպիտի դադրին վրայէդ, գերեզմանիդ տակն ալ հանգիստ չունիս դուն, անէծք պիտի թափեն քու կիներդ վրադ։

ԳԷՈՐԳ Ն. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ
Բէրա Փոխագրիչ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՏԽՈՒՐ ՀԵՌԱՊԱՏԿԵՐ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ

ԲՈՒՔՎԷԼԹԻ ԿՈՒՋԸ ԵՐԿՈՒ ԿՈՂՄԵՐՈՒՆ

ՌՈՒՍՔ ԿԸ ՄԵՐԺԵՆ

ՃԱՊՈՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԹԷ՛ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԹԷ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ

ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆԸ ՃԱՊՈՆԻ ՄԷՋ

«Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի մասնաւոր թղթակցեն

ՆԻՒՓԱՍԸԼ (Կիրակի).— Բորթըսմութի Հաշտութեան Ժողովը այսուհետեւ պատմութեան կը վերաբերի։ Գլխաւոր դէպքերը արդէն արձանագրե-

---

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 50

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՓԱՐԱՅՈՎ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԴ.

ՑՈՒԼՍՔՕ

Ուղեւորները երբ իրենց աչքը վեր բարձրացուցին հսկայ շէնքի մը ճակատը՝ խոշոր գրերով Չինա Բասիֆիք Օթէլ վերտառութիւնը կարդալով՝ հասկցան որ հիւրանոց հասած են։

Հիւրանոցին դրան առջեւ կանգ առաւ Լավառէտ ու կրկին հրաժեշտ ուզեց անգլիացիէն որ անտարբեր կերպով մը,

—Պարոն Լավառէտ, ըսաւ, շատ գոհ մնացի ձեր առաջնորդութենէն, դուք հասարակ առաջնորդներէն չէք որոնց կը հանդիպի մարդ ամէն քայլափոխի, դուք փորձառու աշխարհագրագէտ ուսուցիչ մըն էք որ ձեր անցած տեղերուն վրայ մանրամասն դասեր կուտաք պատմական և աշխարհագրական, հետեւաբար որպէս զի աղջիկս ու ես օգտուինք ձեր հմտութենէն, պիտի խնդրեմ որ Սան-Ֆրանչիսքոյի մէջ մեզի հետ մնալ հաճիք ու ձեր աւանդելիք տեղեկութիւններուն փոխարէն մեզի հետ կենակցիք այս հիւրանոցին մէջ։

—Բայց սաիկայ կատակագրին ոգւոյն կը հակառակի կարծեմ, առարկեց Լավառէտ թոյլ ընդդիմութիւնով մը,

—Կատակագիրը պարտաւորութիւն չի դներ ձեր վրայ անպատճառ մարմնական աշխատութիւն կատարելու, դուք ձեր միտքը զարգացուցած էք բազմակողմանի կերպով որուն շնորհիւ կրնաք դրամ վաստկիլ ու ապրիլ, մեր ձեզի առաջարկածն ալ մտաւոր աշխատութիւն մըն է, ըսաւ Սըր Մօռլըթօն։

Լավառէտ առանց պատասխանելու, պահ մը մտածեց։

—Մնաց որ, յարեց անգլիացին, բժիշկը խստիւ արգիլած է ձեզ ամէն ծանր աշխատութիւն, մինչեւ որ հիմնապէս ապաքինին ձեր վէրքերը, և արդէն սպառնացած էք չմերժել այս առաջարկս, քանի որ ձեզ ուրիշ օր կը պահել իմ տնտնձնած պայմաններուս մէջ է։

—Բայց սաիկա ծայրայեղութիւն է, առարկեց Լավառէտ։

—Այդ դատաստանը ես պիտի ընեմ, ըսաւ Սըր Մօռլըթօն, քաւ ու գնարութեանդ հակակշիռը ընել իմ պարտքս է, հետեւաբար երբ ես չափազանցութիւն չեմ գտներ աղջկանս կեանքը փրկողին համար, այս փոխարինութիւնը ընել, ձեզի իմ առաջարկիս լսութեամբ հպատակելէ ուրիշ բան չի մնար կարծեմ։

Միս Օսէյթ որ լուռ կը մնար, տեսնելով որ երիտասարդը դեռ կը տատամսի,

—Բնաւ չէի սպասեր որ, ըսաւ, դուք զմեզ երախտապարտ ձգելու տենչը ունենաք։ Դուք ո և է առարկութիւն մտիկ չէք ըներ, ձեր անձը կը զոհէք, ձեր կեանքը վրայ կուտաք, և երբ մենք այս ամէնուն փոխարէն խիստ թեթեւ, շատ չնչին բան մը ընելու ձեռնարկենք, այն ատեն առարկութիւններ ընելու կ'ելնէք։

Լավառէտ արդէն Միս Օսէյթի հրաւէրին միայն կը սպասէր, առաջնակարգ հիւրանոցին հաճոյալի կեանքը կեցած տեղը խենդեր էր որ նաւահանգիստ վազեր ու բեռ կրելով քանի մը փարա վաստկելու նայէր։ Ուստի առանց այլ եւս ընդդիմանալու շնորհակալութիւն յայտնեց Սըր Մօռլըթօնի ու աղջկան, որոնց հետ մտաւ հիւրանոցին ներս, ուր տնօրէնը Պ. Թոմփոլ, վերջին ծայր հպատակութեամբ ու մեծամեծ ձեռքով [illegible]

դուն խոլոխ ու քիչ մը ամբարտաւան նստուածքը յոյժ տպաւորութիւն ըրաւ Միս Օսէյթի վրայ, որ Լավառէտի դառնալով,

—Այսչափ յաւակնոտ մարդու մը վարչութեան տակ գտնուած հիւրանոցը չեմ կարծեր որ տխրար հիւրանոց մը ըլլայ, ըսաւ։

Լավառէտ թեթեւ քմծիծաղով մը,

—Յաւակնութենէ աւելի մարդուն չտեսութեան պէտք է վերագրել անոր այս ընթացքը, ըսաւ, մանաւանդ որ այս տեղի պանդոկապետները համալսարանական չեն, ո՛չ ալ բարձրագոյն ուսումնարաններու շրջանը աւարտած։ Տարիներով կառսօնութիւն ընելէ ետք ծառայութենէ աստիճանաբար բարձրացած ու հասած են տնօրէնութեան աստիճանին։

Ուղեւորները իրենց դիտողութիւնները մէկտեղ առաջացան դէպ ի տնօրէնը որ երիտասարդի մը հետ հաշիւ մաքրելու զբաղած էր։ Երիտասարդը ուղեւորները տեսնելուն պէս, քանի մը քայլ ետ քաշուեցաւ։ Տնօրէնն ալ անմիջապէս ոտքի ելաւ, ու Սըր Մօռլըթօնի առջեւ խոնարհելէ ետք, խիստ վարժ ու քաղաքավար ձեւով մը,

—Արդեօք վարձու սենեա՞կ կամ յարկաբաժին կ'ուզէք հարցուց,

Այս Պարոն ուզեր որ պիտի մնանք հոս և երեք սենեակ կ'ուզենք։

—Շատ լաւ Պարոն, պատրաստ են սենեակները, ձեր գոյքերը նաւամատո՞յցն են արդեօք։

—Ոչ, ք չունինք, պատասխանեց Անգլիացին։

—Ուրեմն երեք ճամբորդ, ըսաւ Տնօրէնը։ Մարդ գլուխ օրական հինգ տոլարէն տասը հինգ տոլար, ութ օրուան համար հարիւր քսան տոլար։

—Այո՛, պատասխանեց Սըր Մօռլըթօն, հարիւր քսան տոլար, և դրամապանակը բանալով, նոյն գումարը յանձնեց պանդոկապետին։ Իսկ երիտասարդը որ քիչ առաջ կը տեսակցէր տնօրէնին հետ, Սըր Մօռլըթօնի կանխիկ վճարումը տեսնելով ալ աւելի յարգել սկսաւ նոր յաճախորդները, և երբ պանդոկապետ՝ ծառան կանչեց որ յաճախորդները իրենց յարկաբաժինը առաջնորդէ, երիտասարդ անգլիացին մօտեցաւ ու ցած ձայնով,

—Կ'երեւայ որ դուք օտարական էք, Սըր, ըսաւ։

—Օտարակա՞ն, ի՞նչ ըսել է, առարկեց Սըր Մօռլըթօն։

Անծանօթ երիտասարդը խոնարհելով,

—Ձեր բարձրութիւնը անգլիացի ըլլալու է, ըսաւ, եթէ ներէք ձեր այս սպասարկու ծառային, խրատ մը պիտի տամ ձեզ։

—Ի՞նչ խրատ որ տալ ուզէք [illegible]

— Քսակահատներէն զգուշացէ՛ք։

Անծանօթ երիտասարդը ետքը մատնանիշ ընելով Սըր Մօռլըթօնի դրամապանակը խոթած տեղը,

—Քսակահատներու ախորժակն ու ընչաքաղցութիւնը գրգռելու չափ դրամ ունիք արդէն, ըսաւ։

Սըր Մօռլըթօն արհամարհական շեշտով մը,

—Ի՞նչ կ'ըսէք, գոչեց, այդ դրամապանակը տեղէն թռցնելու համար...

—Այո՛, այդ դժուար գործողութիւնը կատարելու համար ճարպիկութիւն պէտք է, այնպէս չէ՞. իրաւունք ունիք, և ասոր համար հարկ կը սեպեմ յայտարարելու թէ, Սան Ֆրանչիսքոյի քսակահատներուն ամէնքն ալ Անգղիայէն կուգան։

Սըր Մօռլըթօն բնականաբար գոհ չմնաց, Անգղիոյ այս կարգի արտածութիւն մը ունենալը լսելով, և երբ նոր լուսաբանութիւն մը առնել կը պատրաստուէր անծանօթ խօսակցէն, այս վերջինը, մնաք բարով ըսաւ ու մեկնեցաւ։ Հիւրանոցին ծառան նոյն պահուն ներկայացաւ ու խնդրեց երեք յաճախորդներէն որ իրեն հետեւին եթէ կ'ուզեն իրենց համար պատրաստուած սենեակները երթալ։ Սըր Մօռլըթօն, Միս Օսէյթ ու Լավառէտ ծառային ուղեկցութեամբ [illegible]

(Շարունակելի)

ցինք, և հիմակ ալ մինչեւ Ժողովին օրը ամէն տեսակ թաքուն ազդեցութիւններ, բարի կամ չար, արձակ համարձակ կը գործեն։ Հիմակ ստոյգ է որ Րուզվէլթ Նախագահին ցանած և քաղաքակիրթ աշխարհէն ոռոգուած հաշտութեան սերմը ապառաժ հողի վըրայ ինկաւ, և հասկցուեցաւ որ Ճարոնի և Ռուսիոյ կառավարութիւնները աւելի անձնական քան այլասիրական նպատակներու հետամուտ են։ Բանակցութիւններէն մէկ օր առաջ իմ հեռագրած տխուր գուշակութիւնս դըժբախտաբար արդարացաւ ամէն մասերով, և ա՛յն ենթադրութիւնները որոնց վրայ հիմնուած էր այդ գուշակութիւնը՝ լիովին պիտի ճշմարտուին մօտալուտ դէպքերէն։ Սկիզբէն ի վեր գայթակղութեան քարեր էին տուգանքը և Սաղալինի յանձնումը, և հակառակ ինչ ինչ նշաններու որոնք կը թուէին բարւոքել այդ տեսութիւնը, այս պահուս ալ դարձեալ անոնք կը մնան գայթակղութեան քարերը։

Նախագահ Րուզվէլթ ջանք չխնայեց այս արգելքները բառնալու, և ուրբաթ գիշեր, երբ հեռապատկերը անյոյս կը թուէր, հեռագրեց Մ. Վիթթէի որ իր վստահելի մէկ մարդը իրեն ղրկէ Օսթըր Պէյ։ Նախորդ օրը խորհրդակցած էր Ճարոնցի ներկայացուցիչ Պարոն Քանէկոյի հետ, որմէ անտարակոյս իմացաւ թէ Թօքիոյի կառավարութիւնը մազի չափ տեղի տալ չուզեր, և թէ հետեւաբար միակ յոյսը կը մնայ Զարին դիմում ընել դեսպան Պարոն Րոզէնի միջոցաւ։ Ռուս դեսպանը անյապաղ ճամբայ ելաւ Օսթըր Պէյ երթալու, և Նախագահին հետ միասին կացութիւնը վերլուծեց ամէն կերպով, բայց բնականաբար ինք անկարող էր փոփոխել զայն։ Պարոն Րոզէն իբր թէ առաքեալ մը ըլլար, և ոչ-քրիստոնեայ իշխանի մը հետ կռուքի վրայ վիճաբանութեան միջոցին, խընդրուէր իրմէ իր պաշտած Աստուծոյն անսահմանութիւնը յարմարցնել միւսին պաշտած Աստուծոյն բարոյական սկըզբունքներուն։

Հիմակ որ Ժողովին վերջերը պատուիրակներուն թեւերը կապուածի պէս են, պէտք է գիտնալ թէ անոնց թեւերը կապուած էին նաեւ ամբողջ վիճաբանութեանց միջոցին, հետեւաբար անիրաւութիւն պիտի ըլլայ անոնց ուսերուն վրայ նետել ահաւոր պատասխանատուութիւնը բանակցութեանց անյաջողութեան համար։ Ստոյգ է որ իրենց ունեցած հրահանգներուն ուղղութեամբ ո՛րքան որ պէտք էր առաջ գացին, և թերեւս մէկ-երկու կէտի մէջ մինչեւ իսկ տրուած հրահանգներէն ալ անդին անցան։ Ասիկա պիտի հասկնանք ապագային, երբ ամէն բան հրատարակուի։ Ամէն ոք գիտէ թէ երկու վեհապետներուն կողմէ ո՛ր աստիճան իրաւասութիւն տրուեցաւ իրենց պատուիրակներուն, բայց ո՛չ ոք գիտէ ստուգիւ թէ ինչ էր բնութիւնը այն գրաւոր հրահանգներուն՝ որոնք լիազօրներուն ձեռքը տրուած էին իրենց լիազօրութիւնը գործածելու կերպին վրայ, և մինչեւ որ ասոնք հրատարակուին, վերջնական դատաստանը պէտք է յետաձգել։ Ժողովքին մէջ լիազօրներուն բռնած ընթացքը և անոնց խօսքերը այդ գաղտնի հրահանգներուն իբրեւ նշան կարելի է ընդունիլ։ Բայց վայրկեան մը ենթադրենք թէ երկու պատուիրակութիւններէն մին կամ միւսը՝ ազնիւ մղումներէ շարժած՝ որոշեց իր ժողովուրդը առաջնորդել դէպ ի բարձր նպատակ մը և իր տրուած հրահանգներէն ալ դուրս ելնելով հաշտութեան սիրոյն համար իրմէ սպասուածէն շատ աւելի բաներ ըրաւ, ա՛յն ատեն գովեստը կամ պարսաւը բոլորովին տարբեր կերպով պիտի բաշխուէր։ Պէտք է այս առթիւ յիշել հոս թէ պատերազմին սկիզբը առաջնակարգ Ռուսեր, Մեծ-Դուքսեր և ուրիշներ ըսին.— «Մենք պայմաններ պիտի թելադրենք Թօքիոյի մէջ, և Ճարոնը ա՛յն աստիճան ոտքերնուս տակ պիտի առնենք որ անգամ մըն ալ գլուխ վերցնելու կարողութիւն չմնայ անոր վրայ։» Այս սկզբունքը տակաւին մնացորդներ կան Բեթերսպուրկի մէջ, և Վիթթէի տրուած հրահանգները կարծես հեռուէն հեռու կը ցոլացնեն այս պատկերը, որուն ո՛րքան իրականութեան հակառակ ըլլալը հիմա գիտէ ամբողջ աշխարհ։

Երբ պատուիրակները առաջին անգամ Բորթսմութի Նաւարանին մէջ նիստ ըրին, Մ. Վիթթէ իր պաշտօնակիցներուն խօսք ուղղելով, ըսաւ թէ իրաւ է որ ո՛րչափ որ տեւէ պատերազմը, ճարոնցի և ռուս պատուիրակները բարեկամ չեն կրնար ըլլալ, բայց իրենց յարաբերութիւնները ա՛յնպէս մը ըլլալու են թէ իրենք եկած են համաձայնեցնելու իրենց ժողովուրդները և հաշտութիւն կնքելու։ Այս դիտողութիւնները պաղ սառը կոտրեցին, և յարաբերութիւնները ամոքեցին։ Մերթ ընդ մերթ վիճաբանութիւնները կրքոտ եղան, բայց անձնական դառնութիւնը միշտ անծանօթ մնաց։ Ամէն առաւօտ պատուիրակները ճշդապահութեամբ օթօմոպիլով Նաւարան կ'երթային, և ձեռք թօթվելէ վերջ, սեղանին առջեւ իրենց տեղը կը բռնէին և գործի կը սկսէին։ Միջազգային թատերաբեմին վրայ երկու [illegible] անձեր միայն կային, Մ. Վիթթէ և Պարոն Քոմուրա, միւսները աւելի վկայ էին, Պարոն Քոմուրայի պաշտօնակիցները, զոր օրինակ, բանակցութեանց սկսելէն ի վեր հազիւ տասներկու անգամ բերաննին բացին, և եթէ Պարոն Րոզէնի ձայնը աւելի յաճախ լուռ կեցաւ, պատճառը ա՛յն էր որ Մ. Վիթթէի թարգմանն էր անիկա։ Ընդհանրապէս առաջին խօսողը կ'ըլլար Ճարոնի պատուիրակը, և բոլոր իր առաջարկութիւնները գրաւոր կերպով կը դնէր գրասեղանին վըրայ։ Այս առաջարկութիւնները խմբագրուած էին փաստաբաններու յատուկ անգլիերէնով մը, որուն հեղինակն էր ճարոնցի պատուիրակներուն ամերիկացի խորհրդական Մր. Տընիսըն, և որուն կ'ընկերանար նաեւ ֆրանսերէն թարգմանութիւնը։ Մ. Վիթթէ կ'առնէր ֆըրանսերէն թարգմանութիւնը, և Պարոն Րոզէն անգլիերէն բնագիրը, և երկուքն ալ մեծ ուշադրութեամբ կը կարդային։ Առանց ո և է խորհրդակցութեան՝ Ռուսիոյ գլխաւոր լիազօրը կը բարձրացնէր իր ձայնը, և սահուն, վճիտ, բայց ոչ միշտ ուղիղ ֆրանսերէնով մը կը քակէր ճարոնական առաջարկութեան ակար կէտերը, և կը թուէր իր փաստերը։ Պարոն Քոմուրա, որուն չնաշխարհիկ արժանաւորութիւնը զարմանք ազդած է երկու ազգերու իր պաշտօնակիցներուն, պատրաստ էր միշտ ամէնէն տարօրինակ առարկութիւններուն ալ պատասխանը գտնելու։ Թէեւ ջուրի պէս անգլիերէն գիտէ, բայց ճարոնէրէն կը խօսէր, զոր իր քարտուղարը ֆրանսերէնի կը թարգմանէր, եւ Մ. Վիթթէ մերթ ընդ մերթ անոր օրինակին հետեւելով ռուսերէն կը խօսէր զոր անգլիերէնի կը թարգմանէր Պարոն Րոզէն։

Երկու պատուիրակները կը խօսէին և կը գործէին սա՛ ցաւագին գիտակցութեամբ թէ աշխարհի աչքերը իրենց վրայ սեւեռած էին, որպէս զի գոնէ աշխարհի վճիռը նպաստաւոր ըլլայ իրենց եթէ բանակցութիւնք ի դերեւ ելնեն։ Այսպէս, երբ նուազ վիճելի պայմաններուն վրայ կը խորհրդակցէին, Պարոն Քոմուրա՝ Ռուսիոյ տկարութիւնը զգալով՝ մեծաղորդ և պերճ բառեր գործածեց, որոնք սակայն իրենց նշանակութիւնը ունէին, հակառակ վերացական բառեր ըլլալնուն։ Խօսեցաւ Մանչուրիոյ մէջ բաց դրան վրայ, աշխարհի վաճառականութեան համար ազատ հրապարակներուն վրայ, ճարտարարուեստական ձեռնարկութեան համար հաւասար դիւրութիւններու վըրայ, երկաթուղիներուն նախնական նպատակին վրայ, եթէ անոնց նպատակն է ուղեւոր և հագուստ փոխադրել ժողովուրդներու համար, ոչ թէ պատերազմական նիւթեր փոխադրել ժողովուրդներու կործանման համար, եւ խեղճ Մ. Վիթթէ ասոնց դէմ բնականաբար առարկութիւն մը չէր կրնար ընել, կը լսէր և տեղի կուտար։ Բայց երբ Սաղալինի եկաւ օրակարգի վրայ, այն ատեն Վիթթէի եկաւ կարգը ոգեւորուելու, և անդրդուելի հաստատամտութիւն ցոյց տալու։ Ռուսիոյ արժանապատուութիւնը չվիրաւորող ուժը յօղուածներուն հաւանեցաւ Մ. Վիթթէ։ Ռուսիոյ և Ճարոնի միջեւ համերաշխութեան մը երեւոյթը փարատելու նպատակաւ՝ պահանջեց որ Մանչուրիոյ և Քորէայի պայմաններուն խմբագրութիւնը ա՛յնպիսի բառերով ըլլայ որ Ճարոնի ապագայ քաղաքականութեան բոլոր պատասխանատուութիւնը Ռուսիոյ ուսերէն վար ինկայ։

Վիճաբանութեան կատարեալ ազատութիւնը կարողացուց պատուիրակները ամէն բան պարզելու, և Ուրբաթ օր դարձեալ տուգանքի խնդիրը մէջտեղ ելաւ, և պատուիրակներուն բռնելիք դիրքը վերջին անգամ ըլլալով փորձի ենթարկուեցաւ։ Տեսութեանց այս ամբողջական հաղորդակցութիւնը սա՛ եզրակացութեան յանգեցաւ թէ Ճարոն տեղի պիտի տայ Ռուսիոյ Խաղաղականի նաւախումբին սահմանափակման և ջէզոքներէ մարտանաւերուն յանձնումի պայմաններուն մասին, ա՛յնպէս որ երկու կէտեր միայն մնացին, Սաղալինը և տուգանքը, որոնց մասին պաշտօնական Ռուսիա որոշած է տեղի չտալ։ Եւ իմացուած է որ պաշտօնական Ռուսիա անողոք պիտի մնայ։ Լոնտոնի ճարոնական դեսպան Հայաշի կոմս յայտարարած է թէ համաձայնութեան միակ արգելքը պատերազմական տուգանքն է, բոլոր միւսները հարթուած ըլլալով։ Բայց հոս, տեղւոյն վրայ, այդպիսի լաւատեսութեան մը գալու հաստատուն գետին չունինք։

Այս էր հոգեբանական վայրկեանը ռուս պատուիրակներուն համար որոնք իրենց ճարոնցի պաշտօնակիցներուն նըման, վերջին աստիճան փափաքող են արինհեղութեան պատասխանատուութենէ խուսափիլ և շահիլ աշխարհի համակրութիւնը։ Զարին լիազօրները հասկցան թէ դրամի վճարումը անհրաժեշտ պայմանն է հաշտութեան։ Բայց, ասկէց զատ, պաշտօնական Ռուսիա երբեք պիտի չհաւանի Սաղալինի յանձնումին, ուստի եթէ իր պատուիրակը հաւանութեան նշան ալ տուաւ, յոկ ենթադրաբար տուած է։ Թերեւս Մ. Վիթթէի նպատակն էր հասկնալ որ եթէ Սաղալինի յանձնումին հաւանէր, Պարոն Քոմուրա պիտի հրաժարէ՞ր իր գրիչը թաթխելէ տուգանքի պայմանին մէջ։ Քոմուրա պատասխանեց,— ո՛չ երբեք, անպատճառ դրամ կ'ուզենք, ծախքերնիս կ'ուզենք, նոյն իսկ Սաղալի յանձնումը չի կրնար փոխարինել տուգանքը»։ Մ. Վիթթէ Պարոն Քոմուրայի այս խիստ պատասխանին վըրայ ինք ալ ըսաւ.— «Մեր թշնամիին նաւատորմին ու բանակին կրած վնասներուն համար պղինձէ կոպէկ մը իսկ պիտի չվճարենք։» Ասոր վրայ Միքատոյին պատուիրակները առանց այլայլելու, աւելցուցին թէ պատրաստ են կղզին կէսը Ռուսիոյ յանձնել, պայմանաւ որ Ռուսիա պատերազմի ծախքերուն համար որոշուելիք գումարը վճարէ այդ յանձնումին փոխարէն։ Ռուսերուն դէմքին վրայ զարմանքը ակներեւ երեւցաւ երբ Քոմուրա այս անակնկալ յայտարարութիւնը ըրաւ։ Անոնք կ'ենթադրէին թէ Միքատոյի հպատակները Սաղալինը կը նկատէին իբրեւ Ճարոնի ծննդական իրաւունքը, մինչդեռ ահա Պարոն Քոմուրա կ'առաջարկէր անոր կէսը ծախել պահանջուած տուգանքին հաւասար գումարի մը փոխարէն։

Հետեւեալ կերպով ահա կը համառօտենք դէպքերը.— Ռուսիոյ և Ճարոնի անհամաձայնութեան բոլոր կէտերը ճշդուած են, բոլոր թիւրիմացութիւնները բարձուած են, և դրամի խնդիրը միայն հիմա կը բաժնէ զանոնք, զոր Միքատոն կը պահանջէ և Զարը կը մերժէ։ Հետեւաբար թշնամութեանց վերսկսումը անխուսափելի է։ Նախագահ Րուզվէլթ տակնուվրայ եղաւ իմանալով որ պատուիրակները գործը կասեցուցին, և չէր ուզեր հաւատալ, ինչպէս քաղաքակիրթ մարդկութիւնն ալ չուզեր հաւատալ, թէ այս դժուարութեան ելք չկայ։ Մր. Րուզվէլթ ուրբաթ կէս գիշերին հեռագրեց Մ. Վիթթէի, և Պարոն Րոզէն, որ անձնապէս պատասխանեց Նախագահական հրաւէրին, հասաւ շաբաթ օր ընկերակցութեամբ Քուտաշով իշխանին։ Նախագահը գիտէր թէ Ճարոն իր վերջին խօսքը ըսած եղաւ, առաջարկելով Սաղալինի կէսը Ռուսիոյ թողուլ տուգանքին փոխարէն։ Խնդրեց Պարոն Րոզէնէ որ Ռուսիա իր չէզոք բարեկամներուն աչքով դիտէ կացութիւնը, և գործնական հետեւանքները աչքի առջեւ բերելով, Բեթերհով հեռագրէ այս մասին իր հրահանգներուն փոփոխութեան համար։ Նախագահը յարեց թէ Ռուսիա պատերազմը շարունակելով տուգանքէն շատ աւելի ծախքերու տակ պիտի մտնէ, և ա՛լ աւելի մեծ վտանգներու պիտի ենթարկուի։ Հետեւաբար, բան մը շահելիք չունի, և կռիւը երկարաձգելով աւելի պիտի կորսնցնէ։ Մինչդեռ եթէ Ճարոնի խօսքին գայ, ամբողջ աշխարհի համակրութիւնը պիտի խմբուի իրեն շուրջ։ Ի վերջոյ Մր. Րուզվէլթ յորդորեց որ Ժողովը չլուծեն, այլ ճարոնցի պատուիրակներուն հետ միասին ապրին, իրարու հետ չփուին, յուսալով թէ չէզոք Տէրութեանց բարեկամական բարեխօսութիւնը թերեւս արդիւնքի մը յանգի մինչ ժամանակ կայ։

Այսչափ էր միայն Մր. Րուզվէլթի ձեռքէն եկածը, որուն երախտագիտութեան պարտք մը կը պարտի մարդկութիւնը գոնէ յուսալու համար, երբ յոյսը կորսուած կը թուէր։ Մինչ այս մինչ այն, կը յուսացուի թէ Անգլիա, Ֆրանսա և Ամերիկա կրնան յաջողիլ համոզել պատերազմիկները իրենց տարբերութիւնները մոռնալ և սուրը պատեանը դնել։

Պարտք կը համարիմ արձանագրել սա՛ իրողութիւնը թէ շատերը տակաւին յոյս կը տածեն, բայց իմ մասիս ես անկարող եմ յոյս տածելու։ Սկիզբէն ի վեր 3ի դէմ 1 հաշուեցի հաշտութեան հաւանականութիւնը, նորէն նոյնը կը կրկնեմ։ Ազգային արժանապատուութեան խնդիրներու մէջ պաշտօնական Ռուսիոյ խառնուածքը ճանչնալով, հաստատապէս համոզուած եմ թէ ո և է ձեւով տուգանք պիտի չվճարէ։ Միւս կողմէ հաւասար գիտեմ թէ Ճարոն ալ պիտի չզիջանի իր տուգանքը պահանջելուն մէջ։ Ենթադրելով թէ վերջին տարրը առաջինին չափ ստոյգ է, յոյս ունեցողները անոնք են միայն որ կը հաստատեն զայն սա համոզումին վրայ թէ Միացեալ Նահանգները, Ֆրանսա և Անգլիա պատրաստ են համոզումէն բարձրանալ ճնշումի, և պատերազմիկներուն դառնալով պիտի ըսեն.— «Այսչափ, և ոչ աւելի»։ Այս կարծիքին համամիտ չըլլալով, պարտաւորուած եմ սա՛ ցաւալի հետեւութեան հանիլ թէ Բորթսմութի հաշտութեան ժողովին հետ կապուած մարդասիրական յոյսերը և ասկէց սպասուած բարերար արդիւնքները մեռեալ տառեր միայն պիտի մնան բուն իրողութեանց մելամաղձիկ պատմութեան մէջ։

Թօքիոյի կարեւոր Նախարարաց Խորհուրդէն վերջ վարչապետ կոմս Քացուրա պալատ գնաց և կայսեր տեղեկագրեց։ Վարչապետը Անգլիոյ դեսպանին հետ իր երկար խորհրդակցութենէն վերջ խորհրդակցեցաւ պատերազմական նախարար զօրավար Թէրաուչիի, ծովային նախարար ծովակալ Եամամոթոյի և արտաքին գործոց նախարարի փոխանորդ Մ. Շինտայի հետ։ Խորհրդակցութիւնք գաղտնի կը պահուին։

Զինուորական շրջանակներուն մէջ կարծիքները յոռետես են։ Իսկ քաղաքական և դիւանագիտական շրջանակներու մէջ լաւատես են։ Զինուորականները Թօքիոյի մէջ կը յայտարարեն թէ այս պարագային լեզուէն աւելի տակաւին թուրն է պերճախօսը, և կը փափաքին որ պատեհութիւն տրուի իրենց աւելի ծանր պայմաններ առաջարկելու ճակատամարտէ մը վերջ։

Բանակցութիւններէն ի վեր պատերազմը շարունակելու խանդավառութիւնը մեծապէս աւելցած է Ճարոնի մէջ, և թերթերը կը յայտարարեն խըզել բանակցութիւնները։ Բոլոր Տէրութիւնք կը խոստովանին Ճարոնի պայմաններուն չափաւորութիւնը, և նոր պատերազմին ժամանակ Ռուսիա բոլորովին մինակ պիտի ձգուի։

ՌԱԶՄԱՎԱՅՐԻՆ

ՄԵԾ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆ ՃԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՅ

ԶՕՐԱՎԱՐՆԵՐ ԻԲՐԵՒ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ

Տէյլի Թէլէկրաֆի Սաղալինի թըղթակիցը Աւօմօրիէն հետեւեալը կը հեռագրէ.—

Սաղալինի մէջ գերի ինկած քանի մը ռուս սպաներու և ուրիշներու հետ տեսակցեցայ։ Շատերը կը խոստովանին թէ իրենք դպրոցի երես տեսած չեն։ Ուրիշներ՝ որոնք Լեհ են, կը յայտարարեն թէ Սաղալինը իրենք նոր կը ճանչնան։ Ընդ ամէնը Սաղալինի մէջ 7,600 ռուս զինուոր կար, որոնցմէ 3,500ը կանոնաւոր, միացեալները յանցապարտ կամաւոր։

Մանչուրիոյ մէջ Առաջին և Երկրորդ ռուսական բանակները ճակատին երկայնքը շարուած են արեւելքէն արեւմուտք։ Երրորդ բանակը պահեստի է։ Երկաթուղիի գիծերու մօտ կը գտնուին 40,000 ռուս։

Զօրավար Լինէվիչի կեդրոնը Ֆէնկ-Հուայի մէջ է։

Մարէշալ Օեամայի սպայակոյտին կեդրոնը միշտ թաքուն տեղ մըն է։ Օեամա կը բնակի ընդարձակ, մաքուր և տեսարաններով ճոխ չինքի մը մէջ։ Երկու զօրավարները, Ֆուքուշիմա և Օչիայ, կը ղրկին յարակից սենեակներուն մէջ։ Աւելի առոյգ և զուարթ են քան Ճարոնի մէջ եղած ատեննին, և պատերազմը շատ լաւ կը յարմարի իրենց առողջութեան։

Ճարոնի Երեսփ. Ժողովին անդամներէն Մ. Սազա, որ վերջերս տեսակցեցաւ Մարէշալ Օեամայի հետ, հետեւեալ կերպով կը պատմէ իր տեսակցութիւնը։ Մ. Սազա ըսաւ նախ և առաջ.—«Մ՛ի՞նչ որ մեր ծերունի և մեծափառ Սայկօն ողջ չէ որ տեսնէ այս փառաւոր յաղթութիւնը Ռուսիոյ վրայ»։

Մարէշալ Օեամա քա՛ն քա՛ն խնդաց և պատասխանեց.— Սիկէլի՛ս, եթէ անիկա հիմա ողջ ըլլար, պիտի կրէր մեզի հետ մեր այս ծանր տաժանումները։»

Ցետոյ խօսեցաւ Մ. Սազայի պատերազմի դժուարութիւններուն վրայ, և ցոյց տուաւ հազարաւոր ձիեր և մարդիկ, որոնք իրեն շուրջը կ'այրէին արեւուն տակ։ Ցետոյ գրիչ մը առաւ և թուղթ մը գրեց իր վերջին ոտանաւորէն, որ բառ առ բառ թարգմանելով այսպէս է.—

«Ցուշիմայի ծովուն մէջ յաղթութեան ձայնը ա՛յնքան բարձր լսուեցաւ որ նոյն իսկ երկինք ու երկիր դղրդեցան։

Մարէշալ Օեամա չէր կրնար գովեստ կարդալէ նաւատորմին փայլուն գործին վրայ,

Սպայակոյտին պետը՝ Պարոն Քոտամա հոս ողջ առողջ էր, և խօսեցաւ զանազան նիւթերու վրայ։ Մ. Սազայի ցոյց տուաւ իր վերջին քերթուածներէն մին, և իր սենեակին մէկ անկիւնէն գնաց բերաւ քսան հատոր հին ճարոնական երգեր, ըսելով.— «Ե՛րբ որ պարապոյ ժամեր ունենամ, միշտ ասոնք կ'երգեմ բանակետղիս մէջ։ Ցանգերը և շեշտերը շատ դժուար է արտասանել, բայց անգամ մը որ մարդ միտքը դնէ սորվիլ, անկարելի չէ։»

Քոտամա այս խօսքերը կ'ըսէր խընդալով խաղալով։

Ճարոնցիներուն կեդրոնը բովանդակ Մանչուրիոյ մէջ ամէնէն զուարթ վայրն է։

Ճարոնական բանակը անըսելի կերպով զօրացած է, և շեղակի շարժում մը արդէն իսկ սկսած է։

Զօրավար Քոտամա և զօրավար Նօկի իրենց գրած քերթուածները փոխանակեցին իրարու հետ։ Ահա Նօկիի քերթուածին թարգմանութիւնը.—

«Արեւելքէն, հիւսիսէն, հարաւէն և արեւմուտքէն անցայ շատ մը լեռներէ և գետերէ։

«Դարնան, ամրան, աշնան և ձմրան մէջ տեսայ լուսինը և ծաղիկներ։

«Տարի ու կէս է որ արշաւանքս սկսաւ, և ծերացան թէ՛ մարդիկը և թէ ձիերը։

«Այսու հանդերձ, կորովի է միտքս, թէեւ ընտանեկան օջախս անգամ միտքէս չանցնիր։

«ՆՕԿԻ»

Զօրավար Քոտամայի քերթուածն է հետեւեալը.—

«Հազարաւոր դիակներ կը ծածկեն ամբողջ լեռներն ու գետերը։

«Երբ կատաղի ընդհարումները կը վերջանան, գեղին տղաքը կուգան ծաղիկ ծախելու մեզի։

«Դարունը անցաւ և եկաւ աշունը։

«Բայց տակաւին անկատար կը մնայ իմ գործս։

«Ահա գրեթէ երկու տարիէ ի վեր կը պատերազմիմ, բայց բնաւ միտքս չիյնար իմ ընտանեկան օջախս։

«ՔՕՏԱՄԱ»

Զօրավար Լինէվիչի բանակին ամբողջ ոյժն է 400,000էն 500,000։

Հիմակ որ անձրեւային եղանակը վերջացաւ և զինուորական շարժումները դարձեալ կարելի են, Ռուսք հետազօտութիւններ կ'ընեն։ Բայց հաշտութեան Ժողովին վերջանալէն առաջ յարձակողականի պիտի չսկսին։ Լինէվիչ կը վախնայ որ Ճարոնցիք պիտի սկսին և պիտի պաշարեն զինքը։

Ամէն օր վակօններով զօրք կը հասնի Ռուսիայէն, որոնց շատերը Թումէն գետը կը ղրկուին։

Ճարոնական բանակին առողջական վիճակը անցեալ տարուընէ աւելի լաւ է։ Ամէն օր հրացանի և թնդանօթի մարզանք կը կատարեն։ Այս անգամուան ճակատամարտը ամէնէն սոսկալին պիտի ըլլայ։

ԲՈՐԹՍՄՈՒԹԻ ՄԷՋ

ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐՈՒՆ ՊԱՐ. ՎԱՐՄՈՒՆՔԸ

Ճարոնցի և ռուս պատուիրակներուն իրարու հետ վարմունքը, որ սկսեալ շաբթուան վերջը բարեկամական էր, սկսած է պաղիլ, ա՛յնպէս որ կարծես թէ կ'զգան որ իրենց կը մնայ համաձայնիլ չհամաձայնելու համար, Եթէ բանակցութիւնք խզուին, Ճարոնի կայսրը իր ցաւակցութիւնը պիտի յայտնէ Մր. Րուզվէլթի, Թօքիոյի ամերիկեան և Ուաշինկթընի ճարոնական դեսպաններուն միջոցաւ։

Բրոֆէսօր Մարթէնս հեռագիր մը ուղղելով Բեթերսպուրկ իր կնոջ, յայտնէ թէ այս շաբթուան մէջ պիտի կրնայ շոգենաւ նստիլ հայրենիք դառնալու համար։

⁂ Նայէ Ֆրայէ Բրեսէ իր Օգոստ. 22ի վերջին տպագրութեան մէջ հետեւեալ հեռագիրը կը հրատարակէ Լոնտոնէն.—

Բորթսմութի Թայմզի թղթակիցը կացութիւնը սա՛պէս կը պարզէ.—

1. Իրաւարարութեան պիտի չյանձնուի գործը։ Շինծու է այն լուրը թէ Րուզվէլթ այդպիսի առաջարկութիւն մը ըրած ըլլայ։

2. Րուզվէլթ ուղղակի գործին չէ միջամտած և Պարոն Րոզէնը չէ կանչած միջամտութիւն առաջարկելու համար. Անիկա կացութեան վրայ տեղեկութիւն առնելու համար միայն ռուս լիազօրը Օսթր Պէյ կանչեց։

3. Նախագահը բնաւ չէզոք Տէրութեանց չէ առաջարկած միջամտութիւն մը, ո՛չ առաջ ըրած է այսպէս և ոչ հիմա պիտի ընէ։

4. Րուզվէլթ ո՛չ Րոզէնի և ոչ Վիթթէի միջոցաւ բան մը գրած չէ Բեթերսպուրկ։

5. Րուզվէլթի ըրածը սա՛ էր միայն որ, եթէ կարելի է, անկողմնակալ մարդիկներէ յանձնաժողով մը կազմուի տուգանքի խնդիրը քննելու։ Բայց Պարոն Րոզէն պատասխանեց թէ ժողովին մէջ տակաւին տուգանքի պահանջումը ընդունուած չէ որ անոր մանրամասնութիւնները ճշդել հարկ ըլլայ այժմէն։ Երբ տուգանքի սկզբունքը ընդունուի, ասիկա դիւրին է։ Սաղալինի յանձնումի վրայ բնաւ խօսք չեղաւ Րոզէնի և Րուզվէլթի միջեւ։

6. Րոզէն Վիթթէի հաղորդեց Րուզվէլթի առաջարկութիւնը, բայց Վիթթէ հարկ իսկ չտեսաւ Բեթերսպուրկ այս մասին հեռագիր ղրկել վերոյիշեալ պատճառաւ։

7. Հետեւաբար կացութիւնը բնաւ փոխուած չէ Րոզէնի Րուզվէլթեան այցելութեամբ։ Ո՛ւր որ ենք, հոն ենք տակաւին։ Այսօր (Գշ.) ժողով գումարուելուն յոյս չկայ, որովհետեւ ատենագրութիւնները չեն պատրաստուած։

8. Անգամ մըն ալ հարցուցի ռուս բարեկամիս թէ մինչեւ այսօր (Գշ.) այս ժամս տուգանքի մասին ձեր որոշումը փոխուա՞ծ է։ Պատասխանեց.— «Ո՛չ բան մը պատահեցաւ, ո՛չ ալ պատահելիք ունի։ Ճարոնի պատերազմական ծախք վճարելու խնդիրը մեզի համար փակուած է։ Կը լսենք թէ Ճարոնցիք իրենց պահանջումը ետ պիտի չառնեն, եթէ ետ չառնեն, պիտի տեսնենք որ Ժողովը պիտի լուծուի։ Ո՛չ հաշտութիւն կ'ըլլայ, ո՛չ պայմանագիր։»

Ճարոնցիք կը յայտարարեն թէ իրենք խրատի պէտք չունին և ոչ ալ իրաւաբանութեան։

⁂ Բեթերհովի կայսերական արքունիքէն Բեթերսպուրկ գացող բարձր անձնաւորութիւն մը յայտարարեր է թէ Զարը բացարձակապէս ժխտական պատասխան պիտի տայ Ճարոնի չորս պահանջումներուն։ Ն. Վեհափառութիւն իր դատին յաջողութեան վրայ ա՛յն աստիճան վստահ է որ այս հաշտութեան գործով ա՛յնքան չի զբաղիր, և օրը գեղեցիկ եղած ատեն Լօն-Թէնիս և ուրիշ դաշտային զբօսանքներով ժամանակ կ'անցընէ պալատին փառաւոր պարտէզներուն մէջ։ Ռազմավայրը գացող սպաները ընդունելով, Զարը սիրալիր և զուարթ խօսքեր ըսաւ անոնց։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ԱՆԳԼԻՈՑ ՆՈՐ ՓՈԽԱՐՔԱՆ.—Լորտ Մինթօ Հնդկաստան կ'երթայ իբրեւ յաջորդ Լորտ Քըրզընի, Քանատայի ընդհանուր կառավարչի իր վարչական փորձառութեամբ։ Շատ կարող անգլիացի մարդիկ Քանատայի մէջ նոյն պաշտօնը վարած են, բայց ոչ ոք Մինթոյի չափ ժողովրդականութիւն վայելած էր հոն և ոչ ալ այնքան դըժուարութեանց կուրծք տուած։ Իր շրջանին էր որ Քանատա լաւագոյն զինուորները ղրկեց հարաւային Ափրիկէ Պօէրներուն դէմ։ Ալասքայի սահմանագլխին իրաւարարական վճիռը Քանատայի աննպաստ էր և դժգոհութիւն առաջ բերաւ. բայց Լորտ Մինթօ կըրցաւ ժամանակին իսկ արդէն միտքերը պատրաստել ամերիկեան այդ յաջողութեան դէմ, և երկու երկիրներուն միջեւ յարաբերութիւնները ոչ ոք իրեն չափ յաջողած էր բարւոք պահել։ Լորտ Մինթօ վաթսուն տարեկան է։ Կը վերաբերի ա՛յնպիսի սերունդի մը, որ բազում նշանաւոր մարդիկ տուած է Անգլիոյ հանրային ծառայութեան։ Նոյն անուամբ երկրորդ Լորտը Բերլինի դեսպան, ծովային նախարար և Կնքապահ Լորտ եղած է։ Հնդկաստանի նոր փոխարքան Քէմպրիճի համալսարանէն շրջանաւարտ ելնելով սկովտական արքայապահ գունդին մէջ մտաւ, բայց չորս տարի վերջ քաշուելով, Օսմ. բանակին ծառայութեան մէջ մտաւ։ Ետքը Աֆղանստան գնաց և հոն առաջին անգամ հանդիպեցաւ Լորտ Րոպերթսի, որուն հետ 1881ին Բարեյոյս գնաց Պօէրներուն առաջին պատերազմին ատեն, բայց հոն չհասած արդէն իսկ հաշտութիւն կնքուեցաւ։ Բարեյոյսէն Լորտ Մինթօ, որ այն ատեն Լորտ Մէլկունտ անունով կը ճանչցուէր, Եգիպտոս ճամբորդեց։ Անգլիա վերադարձաւ երբ արդի արտաքին գործոց նախարար Լորտ Լէնստաուն Քանատայի կառավարիչ ընտրուեցաւ, որ Լորտ Մէլկունտը իրեն հետ տարաւ իբրեւ մասնաւոր քարտուղար, և այս առաջին փորձառութիւնը ստացաւ, և այցելեց Քանատայի ամէնէն հեռաւոր մասերը, մինչեւ իսկ Քլօնտայքի անմատչելի կողմերը։ Իր կառավարչութեան ատենն էր որ Կալլէսի իշխանը և իշխանուհին Քանատա այցելեցին։ Ոչ նուազ ժողովրդական էր հոն նաեւ Լորտուհի Մինթօ, որ գործունեայ կին մըն է։ 1898ին կառավարիչ անուանուած էր Քանատայի, ուր մնաց մինչեւ անցեալ տարի։

ԼՈՐՏ ՔԸՐԶԸՆԻ ԱՍՊԱՐԷԶԸ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ.— 1898ին յաջորդեց Լորտ Էլճինի ուժիմ և նախանձաւոր երիտասարդը՝ Լորտ Քըրզըն, որ անկէց առաջ արտաքին գործոց նախարարի խորհրդականն էր։ Լաւ հմուտ էր արդէն կերպ. Ասիոյ քաղաքականութեան, որ մասնագիտութիւն ըրած է իրեն։ Չինաստանի, Ճարոնի, Մալայեան կղզիներու և Պարսկաստանի վրայ գրած է, այցելութիւններէ վերջ։ Իր փոխարքայութեան օրով բոլորովին կերպարանափոխ եղաւ Հնդկաստան, որուն զինուորական ամրութիւններն ալ բարւոքեցան։ Հրաժարեցաւ Հնդկաստանի բանակին վերին հրամանատար Լորտ Քիչնէրի հետ վերջերս անհամաձայն երթալուն համար ի մասին Հնդկաստանի պաշտպանութեան գործին, որուն մէջ Քիչնէր անկախ ըլլալ կ'ուզէր։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԲՈՐԹՍՄՈՒԹ, 23 օգոստոս.— Ուիթէր կը հաւաստէ թէ Պ. Քոմուրա պիտի ընդունի իրաւարարութեան մը առաջարկը զոր ըրած է Մր. Րուզվէլթ։ «Մօրնինկ Բոսթ»ի թղթակիցը կ'ըսէ որ այդ իրաւարարութեան հիմերը հետեւեալներն են.— 1. Ճարոն ետ պիտի կենայ պատերազմական տուգանքէն և պիտի բաւականանայ ռուս գերիներու փոխադրութեան, պարենին և ռուս վիրաւորներու դարմանման ծախքերը ստանալով։ 2. Ճարոն Ռուսիոյ պիտի վերադարձնէ Սաղալինի հիւսիսային մասը և հարաւային մասը վար պիտի դնէ, որ իր սեփականութիւնն էր մինչեւ 1875։ Ասոր համար պայման պիտի դրուի որ հոն գտնուող ռուսական պահակազօրքերուն թիւը զեղչուի։ Այսօր իմացուեցաւ թէ պաշտօնական գումարումներէն զատ Մ. Վիթթէ և Պարոն Քոմուրա մասնաւոր տեսակցութիւններ ալ ունեցած են։ Այդ տեսակցութիւններէն մէկին մէջ Պ. Քոմուրա Մ. Վիթթէի հաղորդեր է Ճարոնի մեղմացած պայմանները։ Երէկ առտու Մ. Վիթթէի և Րուզվէլթ Նախագահին մէկ պատուիրակին միջեւ խորհրդակցութիւն մը կատարուեցաւ, որուն ներկայ էր նաեւ Պարոն Րոզէն։ Նախագահ Րուզվէլթի կողմէ ռուս լիազօրներուն ղրկուած մասնաւոր պատուիրակը վերադարձաւ Ուաշինկթըն։ Մր. Րուզվէլթ կը մերժէ ըսել թէ պատուիրակը պատասխան մը բերա՞ւ Ռուսաց կողմէ։ Մ. Քանէքոյի քարտուղար Մ. Սաքի խորհրդակցեցաւ Մր. Բայրսի եւ ուրիշ երկու անձնաւորութիւններու հետ։ Բացարձակապէս գաղտնի կը պահուի թէ ինչ բանի վրայ դարձաւ խորհրդակցութիւնը։ Զրոյց կայ որ հաշտութեան ժողովին նիստերը դարձեալ պիտի յետաձգուին։

ԼՈՆՏՈՆ.—Բորթսմութէ կը հեռագրուի թէ հաշտութիւնը ապահովուած է հետեւեալ պայմաններով.— Ռուսիա պիտի վճարէ Ճարոնի գերի տարուած Ռուսերու համար եղած ծախսերը։ Ռուսիա Ճարոնի կը թողու Սաղալինի հարաւակողմը։ Լիաօթունկ թերակղզին, Բորթ Արթուրով միասին, կ'անցնի Ճարոնի։ Անդրսիպերեան երկաթուղին առեւտրական պէտքերու պիտի գործածուի միայն։ Ճարոն կը հրաժարի պատերազմական տուգանքէ, և իր այն պահանջումէն թէ Ծ. Արեւելքի մէջ ռուս մարտանաւերու թիւը սահմանափակուի, և չէզոք նաւահանգիստներ ապաստանող ռուս մարտանաւերը իրեն յանձնուին։ Այս պայմաններուն մէջ, հաշտութիւն կրնայ կնքուիլ շուտով։ Կ'ըսուի թէ Մ. Րուզվէլթ էր որ այսպէս կարգադրեց խնդիրը, և մասնաւորաբար պնդեց պատուիրակներուն մօտ

որ ընդունին այս կարգադրութիւնը։ Բորդումութէ կը հեռագրուի Ռիդէրի թէ լաւ տպաւորութիւն գործեց այն զրոյցը թէ Ճարոնցիք զիջողութիւններ ըրած են։ Հաշտութեան յոյսերը աւելցան։ Կ'ըսուի թէ Պառոն Քոմուրա այսօր հաշտութեան ժողովին պիտի ներկայացնէ Մր. Րուզվէլդի առաջարկած լուծումը։ Այսօր կարճատեւ նիստ մը պիտի գումարէ հաշտութեան ժողովը, որ յետոյ նիստերը պիտի դադրեցնէ մինչեւ Օգոստոս 15, երբ նորէն պիտի գումարուին պատուիրակները, և այն ատեն պիտի որոշուի թէ կարելի պիտի ըլլա՞յ հաշտութիւն կնքել։

—Հետեւեալ կերպով կարգադրուեցան վիճելի չորս յօդուածները.—Յօդուածներուն երկուքը պիտի ընդունուին ի նպաստ Ռուսերուն, և երկուքն ալ ի նպաստ Ճարոնցիներուն։ Հաշտութեան յոյսերը կ'աւելնան։

—Անգլեճարոնական դաշնագիրը վերանորոգուեցաւ, Խորհրդարանի նստաշրջանի փակումէն առաջ։ Այս իրողութիւնը գաղտնի պահուած էր, որպէս զի հաշտութեան բանակցութիւնները չվնասուին։ Մանաւորապէս պաշտօնական շրջաբերական ղրկուած էր Լոնտոնի լրագիրներուն որ չխօսին այս խնդրոյն վրայ։

ԲԱՐԻԶ.— Հաշտութեան յոյսերը ամուր են։ Պ. Քոմուրա հաւանեցաւ իր պաշտօնակիցներուն ներկայացնելու Մ. Րուզվէլթի առաջարկները՝ իրաւարարութեան մը մասին։ Մ. Վիթթէ ընդարձակ հեռագիր մը ստացաւ Զարէն։ Հեռալս կ'ըսէ թէ Ճարոնցիք առաջարկած են միջազգային հակակշիռ մը հաստատել Արեւելեան Չինական երկաթուղիի վարչութեան համար։

ԲԷՏԵՐՍԲՈՒՐԿ.— Մ. Վիթթէ հեռագիր մը ուղղելով Զարին, հակառակ զօր. Լինէվիչի յայտարարութեանը, ծանոյց թէ ներկայ պարագաներուն մէջ Ռուսիոյ չահերուն աւելի համապատասխան է հաշտութեան կնքումը։

ԲԱՐԻԶ.— Սակարանին մէջ երէկուան գիներու անկման պատճառը ոչ թէ բանակցութեան խզուած ըլլալու զրոյցներն են, այլ Մարոքի խնդրոյն նորէն դժուարին վիճակ մը ստացած ըլլալը։ Հաւաս կը ծանուցանէ թէ Ճարոնի ցոյց տուած հաշտարար ոգիին հետեւանօք, Սակարանին մէջ գիները բարձրացան։ Համոզում կայ թէ անպատճառ հաշտութիւն պիտի կնքուի։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ֆրանսայի նաւային շրջանակներու մէջ յուզում պատճառեց այն լուրը թէ ֆրանսական երկու ձկնորսանաւեր բռնուեր են անգլիական թնդանօթակիրի մը կողմէ։ Բրիտանական հիւպատոսին միջամտութեան վրայ ձկնորսանաւերը ազատ թողուեցան։

—Պոմպէյէ կը հեռագրուի «Սէնդրըլ Նիւզ»ի.— Աֆղան աւազակախումբ մը յարձակեցաւ հնդկական Հիւսիս-արեւմտեան երկաթուղիին վրայ։ Աֆղանները երկու ճամբորդ գերի բռնեցին և երկու հոգի վիրաւորեցին։ Երկաթուղին կրցաւ խոյս տալ։ Անգլեհնդիկ բրիտանական իշխանութիւնը որոշեց հալածել և բռնել տալ աւազակախումբը, և բողոքել Աֆղանստանի էմիրին։

ԲԷՏԵՐՍԲՈՒՐԿ.— Պարսից Շահը Սեպտեմբեր 2ին պիտի այցելէ Զարին՝ Բեդերհօֆի մէջ։

ԻՇԼ.— Այսօր Ֆրանց Եօզէֆ Կայսեր նախագահութեան տակ ժողով գումարուեցաւ, որուն մասնակցեցան նախարարները և աւստրիական ու մաճառ վարչապետները։ Խորհրդակցութիւն կատարուեցաւ Մաճառիստանի տագնապին և առեւտրական պայմանագիրներու վրայ։ Որոշումներ տրուեցան թէ ի՛նչ պէտք է ընել, երբ կարելի չըլլայ Մաճառիստանի նախարարական տագնապը լուծել մաճառական Խորհրդարանին գումարումէն առաջ։ Զեռնհաս շրջանակներուն մէջ, մաճառական տագնապին սկիզբէն ի վեր զինուորական խնդրոյն վրայ գաղափարներու փոփոխութիւն առաջ չէ եկած։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԻՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ !

ՊԱՇՏՕՆԷԻՑ ՓՈՓՈԽՈՒՄ !

Տնտես. Խորհուրդը, ինչպէս գրած էինք, նախընթաց օր խառն նիստ մը գումարելով Քաղ. Ժողովին հետ, Պատրիարքարանի ելմտացոյցը և ուրիշ խնայողական կարգադրութիւններ ներկայացուց։ Քաղ. Ժողովը յետ խորհրդակցութեան պաշտօն յանձնեց Տնտես. Խորհրդին քննել Պատրիարքարանի ութամեայ հաշիւները և իր քննութեանց արդիւնքը տեղեկագրել։ Գալով խնայողական կարգադրութիւններուն, թէեւ Քաղ. Ժողովը սկզբամբ ընդունեց խնայողութեան պէտքը և քանի մը պաշտօնէից աւելորդ բեռ մը ըլլալը, բայց առայժմ չկրցաւ վճռական կարգադրութիւն մը ընել և միայն յարմար տեսաւ ջնջել արկղակալի պաշտօնը, որուն համար ամսական 850 ղրշ. կը վճարուէր։ Արկղակալ Խաչիկ էֆ. Մարգարեան հանգստեան կոչուեցաւ 300ղրշ. ամսականով, իսկ իր պաշտօնը յանձնուեցաւ Ելմտից տեսուչ Միհրան էֆ. Զօհրապեանի, որուն առած 2000 ղրշ.ի ամսականը զեղչուեցաւ 1000 ղրշ.ի, և արկղակալի պաշտօնին համար ալ 500 ղրշ. աւելցուեցաւ։ Հետեւաբար այս կարգադրութենէն կը հասկցուի թէ խնդիրը խոշոր Խաչիկ էֆ.ին գլխուն է եղեր որ 40 տարուան պաշտօնավարութենէն ետքը, այս կէս բաշը կը հանուի, մինչդեռ Պատրիարքարանի մէջ այն կարգի պաշտօնեաներ կան որոնք այսօր միայն օժար պիտի ծառայեն ձրիաբար, բաւական է որ Պատրիարքարանի պաշտօնեայ տիտղոսը կրեն, որովհետեւ Թաղային, եկեղեցական ու հարսանեկան ամէն գործերու կը միջամտեն, և կ'ապահովեն իրենց՝ լաւագոյն չահ մը։ Պատրիարքարանի պաշտօնեաներ կան որոնք օրուան հազիւ մէկ կամ կէս ժամը կ'անցընեն Պատրիարքարանի գործերով։ Իրենց մնացած ժամանակը ամբողջութեամբ կը նուիրեն անձնական չահերու։ Եթէ, ինչպէս առաջարկած է Տնտես. Խորհուրդը, ստուար զեղչ մը ըլլար Պատրիարքարանի պաշտօնեաներու թիւէն, մնացած պաշտօնեաները ի հարկէ ստիպեալ պիտի փարէին գործին և այսպէս թէ՛ Պատրիարքարանը պիւտճէին մեծ չահ մը պիտի ունենար և թէ պաշտօնեաները պարտաճանաչութեան պիտի մղուէին։ Ապա թէ ոչ միայն Խաչիկ էֆ.ի հանգստեան կոչելը և Զօհրապեան էֆ.էն 500 ղրշ. զեղչելը չէր արժեր այսչափ խլրտում։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը երէկ առտու իր հետ ունենալով աւագ գործակատար Արիս էֆ. Ֆէնձեանը, Կայս. Պալատ գնաց և հաւատարմութեան ու երախտագիտութեան յոյժ գեղեցիկ և սերտ ճախօս ուղերձ մը մատոյց յառս Կայս. Գահոյից Ն. Կայս. Վեհափառութեան։

ՀԱՅ-ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ աղջիկ մը երէկ Ազգ. Պատրիարքարան երթալով, ընդունեց Հայ Եկեղեցին ամուսնանալու համար Հայ երիտասարդի մը հետ։

ԳԱՐԹԱԼԻ Հայոց գերեզմանատան որմնափակումին համար սակէ առաջ տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդը նուիրահաւաքութեան կոնդակ մը խնդրած էր։ Պատրիարքարանէն տրուած ըլլալով այդ կոնդակը, Թաղ. Խորհուրդը ձեռնարկած է նուիրահաւաքութեան ուրկէ բաւական գումար մըն ալ գոյացած է։

ԷՏԻՐՆԷԷՆ կը գրեն թէ Տ. Դանիէլ Վ. Յակոբեան աւելի հակամէտ է Էտիրնէի առաջնորդութիւնը ընդունելու և թէ ի հարկէ ստիպեալ միայն պիտի երթայ Ս. Երուսաղէմ։ Հետեւաբար անհիմն է Պոլսական թերթի մը տուած այն լուրը թէ Տ. Դանիէլ Վ. կը նախընտրէ Երուսաղէմի Ժառանգաւորաց վարժարանին տեսչութիւնը։

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱՅԷ կը ծանուցուի մեզ մահը Մ. Գրիգոր էֆ. Ոսկանեանի։ Հանգուցեալը իր բարեգործութիւններով չատ սիրելի եղած էր բոլոր տեղացիներուն ինչպէս նաև Առաջնորդ Սրբազանին, որ կէյվէէն Նիկոմիդիա դառնալով յուղարկաւորութեան հանդէսին նախագահեր և դամբանականը խօսեր է։ Յուղարկաւորութեան ներկայ եղած են նաև Տ. Կարապետ Ծ. Վ. Մազլըմեան, և Նիկոմիդիոյ, Արսլանպէկի, Տէօնկէլի և Պարտիզակի քահանաները։ Հանգուցեալը աղբիւր մը շինած է և 80 ոսկի ծախքով բաղանեկել տուած է Նիկոմիդիոյ եկեղեցիին ներքին մասը։ Անցեալ տարի ալ Տաղ գիւղի եկեղեցին նորոգել և ներկել տուած է 70 ոսկի ծախքով։ Վարած է գանազան պաշտօններ թէ՛ կառավարական և թէ Թեմական շրջանակներու մէջ։ Տ. Ստեփաննոս Սրբազան ի յիշատակ հանգուցելոյն մէկ ոսկի աղքատաց Խնամակալութեան, մէկ ոսկի Ս. Աստուածածնայ եկեղեցիին եւ մէկ ոսկի Ազգ. վարժարաններուն նուիրած է։

ՎՍԵՄ. ՊԱՏՐԻԿ ԷՖ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ աղջի օր Անգլիա ուղեւորեցաւ առեւտրական գործերով։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ.— Վաղամեռիկ Արամ Պապաեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւններն եղած են Հիւանդանոցիս։— Պետրոս էֆ. Մանուէլեան և Բիւզանդ էֆ. Մանուէլեան 95ական ղրշ.։

—Հիւանդանոցին Յիմարանոցին համար կարող յիմարապահներու պէտք կայ։

Փափաքողք պարտին դիմել ուղղակի Ազգ. Հիւանդանոցի Տնօրէնութեան ի ձեռին ունենալով վարուց և բարուց վկայագիր ինչպէս նաև օսմանեան թէզքէրէ։

ԷՏԻՐՆԷԻ նահանգական դատարանին անդամ Գրիգոր էֆ. Ամպարճեան իր ամուսնոյն հետ աղջի օր մայրաքաղաքս ժամանեց արձակուրդով։

ԱԶԳ.— Իսքէչէի մասնաւոր Հայ դպրոցին համար ուսուցիչ մը կը փնտռուի որ Հայերէնի, Տաճկերէնի և Գաղղիերէնի հմուտ ըլլայ։ Բանակցութեանց համար դիմել Իսքէչէ առ Տիգրան էֆ. Ոսկերիչեան։

ԽԱՍԳԻՒՂԻ Ներսէս Եղմ. երկսեռ վարժարանաց աղքատ ուսանողաց Խնամակալութիւնը իր խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնէ Սկիւտարի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ Պատ. Թաղ. Խորհրդոյ, որ հաճեցաւ, ինչպէս Աւագ Հինգշաբթի և Ս. Զատկի օրերուն, նոյնպէս այս Վարդավառի տօնին ամէն տեսակ դիւրութիւն և թոյլտուութիւն ընծայել աղքատ ուսանողաց յատուկ պնակի չրջագայութեանը համար յիչեալ եկեղեցւոյն մէջ։

Ի դիմաց Խնամակալութեան

Ատենադպիր	Ատենապետ
Յ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ	Ա. ԱԴԱՄԵԱՆ

ԿԷՕՆԷՆԻ, Էտիրնէի և Պանտրմայի Հայ գիւղին մէջ «Մանզումէ»ի բաժանորդ գրուիլ փափաքողները կրնան դիմել Պանտրմայի մեր գործակալ Յովհաննէս էֆ. Նիկողոսեանի։

ԱԶԳ.— Փիւգիս Տատեան Ազգ. երկսեռ վարժարանը ու մանկապարտէզը վերաբացուած են օգոստոս 8 Բշ. օր, իսկ դասախօսութիւնք կը սկսին օգոստոս 17 Դշ. օրէն։

Թաղ. Խորհուրդս պարտք կը համարի հրաւիրել յարգոյ ծնողքները եւ պաշտպանները, ներկայանալ Թաղ. Խորհրդարան ամէն առաւօտ ժամը $7\frac{1}{2}$—$9\frac{1}{2}$ Ը. Ե. որպէս զի կարգադրելով իրենց զաւակաց թոշակի առկախ մնացած հաշիւները ստանան մարդ արտօնագիրը։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդ. Մաքրիքէօյի

Վ. Ատենադպիր	Ատենապետ
Գ. ԳԱՐԱԿԻՒԼԵԱՆ	Գ. ՄԱՂՈՒԼԵԱՆ

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

24 Օգոստոս 1905

Ֆրանս. 3%	(3% Française)	99 75
Րէժի	(Tab. Turcs)	414 —
Օսմ. Միացեալ	(D. Nv. Unif.)	91 70
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	131 50
Պանք Օթթ.	(Banque Ott.)	595 —
Թրանսվալ	(Transvaal)	81 —

ԲԵՍՄԻ

ԹԵՎՃԻՀԱԹ

Թարապլուսը Ղարպ վիլայէթի Մէչաւիֆ մուտիրի իւզ. Ֆարուգի Հազզը պէյ թէրֆիէն րիւթպէի Սանիյէ սընըֆի միւթէմայիզի թէվճիհ պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԵԷՄԷՆ ԶՈՐՔ ԱՌԱՔՈՒՄ.— Հեծելազօրաց 25րդ թեթեւազէն գունդը որ Կայս. Իրատէի մը համաձայն Եէմէն կը ղրկուի, Երզրումէն ժամանեց ուր քաղաքին դրան առջեւ ընդունուեցաւ զինուորներու և նուագածուներու խումբի մը կողմէ։ Կուսակալ Նազըմ փաշա, 7րդ և 8րդ զօրաբաժիններու հրամանատարները, ուրիշ պաշտօնատարներ և ժողովուրդը նոյն տեղէն դիմաւորեցին։ Հեծելագունդը թափօրով զօրանոցին հրապարակը առաջնորդուեցաւ ուր հանդիսաւոր բարեմաղթութիւններ եղան Վեհ. Սուլթանին համար։ Ցետոյ նոյն հեծելագունդին սպաները և զինուորները զօրանոց գացին։ Համիտիէ թեթեւազէն հեծելազօրաց 40րդ գունդն ալ որ Եէմէն երթալու համար Սրվազէն ճամբայ ելած էր, Ատանա ժամանելով, զինուորներու և նուագածուներու խումբի մը կողմէ ընդունուեցաւ։ Քաղաքին մէջ կուսակալ Պահրի փաշա և պաշտօնատարները դիմաւորեցին։ Գիչերը կուսակալը սեղան մը տուաւ հեծելագունդին սպաներուն ի պատիւ։ Հացկերոյթէն ատեն նուագածուները Համիտիէ քայլերգը նուագեցին և բոլոր ներկաները բարեմաղթութիւններ ըրին Վեհ. Սուլթանին համար։ Այս հեծելագունդը վերջերս Իսքէնտէրուն ժամանելով, չոգենաւ փոխադրուեցաւ, իր պաշտօնատեղին երթալու համար։

ԲԱՐԻԶԻ օսմ. դեսպան Սալիհ Միւնիր փաշա, չաբաթ օր Պոլիս կը հասնի արձակուրդով։

ՀՌՈՄԻ օսմ. դեսպանատան խորհրդական անուանուեցաւ Բեթերսպուրկի դեսպանատան խորհրդական Ալի Ֆուատ պէյ։

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.— Առաջիկայ Օգոստոս 19ին, Կայս. Գահակալութեան տարեդարձին օրը, հիմնարկէքը պիտի կատարուի Հայտար Փաշայի առջեւ շինուելիք քարաշէն մեծ կայարանին։ Լէվանթ Հ'ըսէ թէ նոյն օրը պիտի սկսին նաև աշխատութիւնները քարափին վրայ շինուելիք ցորենի ցետնափոր մթերանոցներուն։

ԹՈՒՐՔՕ-ՍԵՐՊ առեւտրական դաշնագրին կնքման օսմ. պատուիրակները ստորագրեցին իրենց խորհրդակցութեանց արդիւնքը պարունակող Բրօթօքօլը։ Սերպ պատուիրակներուն հետ բանակցութիւնները պիտի սկսին առաջիկայ չաբթու։

ՇԵՐԱՄԱԲՈՒԾԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԸ.— Շերամաբուծութեան կանոնագիրը վերաքննութեան ենթարկուելով, կարգ մը փոփոխութիւններ և նորութիւններ մտցուեցան հոն։ Այս փոփոխութիւնները կատարուեցան մասնաւոր յանձնաժողովի մը կողմէ, որ կազմուած էր Երկրագործական նախարարութեան և Հանր. Պարտքի Վարչութեան պատուիրակներէն։

ՑՈՅՆ ՀԱՄԱՅՆՔԸ.—Կղերին վիճակը բարելաւելու նպատակով ընկերակցութիւն մը կազմուեցաւ Ֆէների Պատրիարքարանին մէջ և իր առաջին նիստը գումարեց աղջի օր նախագահութեամբ Բիզիոնի Մետրապոլիտին։ Այս նիստին մէջ վաւերացուեցաւ ընկերակցութեան կանոնագիրը և որոշուեցաւ որ Պոլսոյ թեմին բոլոր կղերականները անպատճառ մաս կազմեն այս ընկերակցութեան որ նպաստ պիտի տայ բոլոր Յոյն կղերականներուն։ Ընկերակցութիւնը մտադիր է հանդէս մը հրատարակել։

*** Տիկին Եվլինի Մ. Թէօֆիլիտի աւելի 15 տարի առաջ Բերայի Յոյն Սիլլողոսին կտակած էր կարեւոր գումար մը պայմանաւ որ տոկոսները գործածուին Անատոլուի գլխաւոր մէկ քաղաքին մէջ աղջկանց վարժարան մը հիմնելու և պահելու։ Սիլլողոսը այն ատեն Շապին Գարահիսարը յարմար դատած էր, բայց բացուած վարժարանը երկու տարի միայն գործեց, քանի որ հանգուցեալին ամուսինը դատ բացած էր Սիլլողոսին դէմ։ Այս դատը այժմ չահեցաւ Սիլլողոսը որով նոյն վարժարանը պիտի վերաբացուի։

*** Proodos կը խօսի Հէյպէլիի Առեւտրական վարժարանին վրայ և դիտողութիւններ կ'ընէ։ Ցոյն թերթը կը յայտնէ թէ ոեւէ որոշ կանոնագիր չունի դպրոցը, 1874էն ի վեր։ Այժմ գործադրուած կանոնագիրը այնքան թերի է որ նոյն իսկ ցոյց չտար թէ հոգաբարձութիւնը ինչպէս ընտրուելու է։ 1874ի կանոնին համաձայն պէտք է որ հոգաբարձութիւնը 3 տարուան չրջան մը ունենայ, մինչ այժմ հոգաբարձութիւններ կան որոնք 1897էն և 1895էն ի վեր կը պաշտօնավարեն։

*** Երուսաղէմի Յունաց Պատրիարքը 1000 օրինակ Նոր Կտակարան ուզեց Ֆէնէրի Պատրիարքարանէն, զանոնք ձրիաբար բաժնելու համար Երուսաղէմի քրիստոնեայ ուխտաւորներուն։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Սերպ կառավարութիւնը Սէն Սավայի պատուանշանին մեծ խաչը նուիրեց Պոլսոյ ռուս դեսպանատան Ա. թարգման Մ. Մաքսիմովի և իտալական դեսպանատան խորհրդական Մ. Մարթինոյի։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՆ մասնաճիւղ մը պիտի հաստատէ Երզրումի մէջ։ Այս առթիւ մասնաւոր պաշտօնեաներ պիտի ղրկուին հոն։

ԿԱՅՍ. ԻՐԱՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ.— Կրթական նախարարութիւնը սկսաւ արձանագրել Իրաւաբանական վարժարանին նոր աշակերտները։ Թեկնածուները պէտք է երկրորդական վարժարանէ մը վկայուած ըլլան. ներկայացնեն ուսման վկայագիր մը, կենսագրական, պատուաստի և բարի վարքի վկայականները։ Թեկնածուները պէտք է ներկայանան բաց ի կիրակի և ուրբաթ օրերէն, ամէն օր ժամը 3էն 6, մինչեւ Օգոստոս 24, Իրաւաբանական վարժարանը։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ տեսչութիւնը Պէյրութ ղրկեց տեղւոյն ամերիկեան բժշկական համալսարանին չըրջանաւարտներուն վկայականները։

ՍԻԼԱՆԻԿԻ մէջ չերամաբուծական վարժարան մը հաստատուեցաւ ընդհ. քննիչ Հիլմի փաշայի նախաձեռնութեամբ։ Բացումը պիտի կատարուի Կայս. Գահակալութեան Տարեդարձին օրը։

ՏԱՍԱՆՈՐԴՆԵՐԸ.— Տասանորդի տուրքերը նոր դրութեամբ գանձելու ծրագիրը Ելմտական Բարձր Ցանձնաժողովին կողմէ քննուելով որոշուեցաւ որ առաջիկայ տարիէն սկսեալ Անատոլուի մէջ ալ գործադրուի։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ Նախարարութեան Մէքթուպճի և Հեռագրական ու Թղթատարական քննիչ Աթա պէյ որ Հալէպ կը գտնուի, ի հարկին պիտի քննէ նաև Հալէպի և շրջակայից Թղթատարական և հեռագրական գործառնութիւնները։

ՔՈՍՈՎԱՅԻ կուսակալ Մահմուտ Շէվքէթ փաշա որ քննական պտոյտով Պէրանէ գացած էր, Սկիւպ վերադարձաւ։

ԲԵՐԱՅԻ հեռագրական հաղորդակցութեանց պաշտօնեաներէն Րէֆիգ Սէլամի, Զէրքէզեան և Ալեքսիեան էֆէնտիները Բէօյուքտէրէի ընդծովեայ հեռագրաթելին ընկերութեան մէջ պաշտօնի կոչուած ըլլալով, անոնց յաջորդած են Իզմիրի պաշտօնեաներէն Գէորգ էֆէնտի, Սալոնիկի նախորդ պաշտօնեայ Սաիդ էֆէնտի և Մէքքէի նախորդ պաշտօնեայ Սապրի էֆէնտի։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ կամուրջին գլուխին նաւակատան պաշտօնեայ Ճէնապ էֆ. կանոնաւորապէս չյաճախելուն համար, պաշտօնանկ եղաւ և անոր յաջորդեց Ղալաթիոյ Թղթատարատան պաշտօնեաներէն Անթուան էֆ. Դապարաճեան։

ՍԻՐՔԷՃԻԻ ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՆԸ.— Սիրքէճիի կայարանին քով նոր և քարաչէն նամակատուն մը կառուցուեցաւ։ Բացումը պիտի կատարուի Կայս. Գահակալութեան տարեդարձին օրը։

ՔՈԼԻ-ԲՈՍԹԱԼՆԵՐԸ.— Մաքսային վերատեսչութեան և Անատոլուի երկաթուղիին տնօրէնութեան միջեւ բանակցութիւններ կը կատարուին Քօլի-բօսթալներու երկաթուղիի միջոցաւ փոխադրութեան համար։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ.— Երկրագործական նախարարութիւնը հրաման ստացաւ գնել մեծաքանակ ամերիկեան բամպակի հունտ, երկրագործներուն բաժնելու համար։

ԽՏԻՎԻՆ չոգենաւային ընկերութիւնը որոշած է 11,000 ոսկիի գնել Ելլենական Վասիլիոս Եուկիոս չոգենաւը։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.— Երզրումէն կը գրեն թէ, որչափ որ բամպակի և ճերմակեղէնի գիները բարձրանան ինչպէս կը բարձրանան այժմ, առեւտրական գործառնութիւնները առատ չպիտի ըլլան ինչպէս Անատոլուի ամէն կողմը նոյնպէս նոյն նահանգին մէջ։ Նորածութիւնները քիչ մը պիտի նուազին։ Բայց երբ մանիֆաթուրայի գիները իյնան, Երզրումի նահանգը աւելի եւս պիտի սպառէ բամպակեղէն և ճերմակ ապրանք։ Բերքերը առատ են այս տարի։ Ոչխարի գիները բարձր են։ Հալէպի և Դամասկոսի վաճառականները որոնք 2 ամիսէ ի վեր նահանգին ներսերը գացած էին ոչխարի հօտեր գնելու, չատ դարձան։

*** Այս տարի Այտընի նահանգին Թուզի բերքը 100,000 բեռ պիտի ըլլայ։ Անցած կիրակի օր Սէօքէի չրջակայքէն 73 բեռ թուզ տարուելով Իզմիր ծախուեցաւ կանդինարը 85 ղրշ.ի։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.— Բերա, Քալեօնճը Քուլլուք Սրբոց Երրորդութեան եկեղեցին փողոցը բնակող առեւտրական [illegible] Ժան Քրիսի տանը առջի գիչեր գողեր մտնելով կ'առնեն կը տանին պարսկական գորգեր, կարի մեքենայ մը, հագուստներ եւ այլն։ Նոյն գիչեր Տօլապ Տէրէի գիչերապահն ալ երբ փողոցները կը թափառէր, կը նշմարէ որ մարդ մը կ'երթայ տքալով, կռնակը պարկ մը առած։ Անմիջապէս կը կեցնէ և կը զրկէ պահականոց։ Վերոյիչեալ գողութիւնը արդէն տեղեկագրուած ըլլալով կը տեսնուի որ պարկին մէջի ապրանքները նոյն գողօններուն են։ Պարկը կրող մարդը կը յայտնէ թէ ապրանքը իրենը չէր, այլ երկու անծանօթներու կողմէ տրուած էր իրեն, Տօլապ Տէրէ տանելու համար։

ՓԼՈՒԶՈՒՄ.— Զըպալըքլըի մօտ, Սամի պէյի կազի մթերանոցին քով նորակառոյց փայտաշէն մեծ մթերանոցը երէկ առտուան դէմ անակնկալ կերպով փլաւ՝ իր վրայ գտնուած կըղմինտրներու ծանրութեան չի կրնալով տոկալ։ Փլատակներուն տակ մնացին 9 հոգի որոնց ամէնքն ալ գտնուեցան վիրաւոր վիճակի մէջ։ Մէկը միայն ծանրապէս վիրաւորուած է որ բեռնակիր մըն էր։ Վիրաւորուած բեռնակիրին աղտօսկրը երկու կտոր եղած է։ Թաղապետական բժիշկ Գաբրիէլ էֆ. Գազանճեան արկածին վայրը փութալով պէտք եղած խնամքը ի գործ դրաւ արկածեալներուն։

ՈՐՍՈՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏԱՀԱՐ.— Գումգաբուցի երիտասարդ Ցոյն մը Քոսթանթին Պուլիկօթալօ նախընթաց օր, Այ-Սթէֆանոյի չրջակայքը պտտած ատեն որսորդի մը անխոհեմութեան քիչ մնաց զոհ պիտի երթար։ Քոնսթանթին երբ այդ կողմերը կը չրջագայէր, հեռուէն որսորդի մը կողմէ թռչունի մը նետուած գնդակը վրիպելով եկաւ մխուեցաւ ծոծրակին։ Երիտասարդը գետին փռուեցաւ վայրկենաբար, սակայն հասնելով զայն փոխադրեցին Եէտի Գուլէի Ցունաց հիւանդանոցը։ Վիճակը ծանր է։

ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ ԼՈՂԱՆՔ.— Երէնքէօյի մօտ նաւամատոյցին չինութեան աշխատող գործաւոր մը, անցած իրիկուն, ծով մտաւ լողնալու համար, սակայն հոսանքէն բռնուելով սկսաւ դէպի կղզիները երթալ։ Պոլսոյ ամերիկեան հիւպատոսարանին առաջին քարտուղար Մ. Ջարլս Թիւքէր իր ամառանոցէն տեսնելով, իսկոյն պարտիզպանին հետ մակոյկ մը նստաւ և գործաւորին ետեւէն հասնելով զայն ազատեց։

ՀՐԴԵՀ.— Պոլիս, Սուլթան Ահմէտի կողմը, Աք Պըյըք թաղը, աղջի օր հրդեհ ծագեցաւ Պետական Խորհուրդին անդամ Խալիլ պէյի բնակած տունէն, սակայն չուտով կարելի եղաւ մարել։

ԾՈՎԻ ՎՐԱՅ.— Վերին Վոսփորի մէջ երկու յոյն ձկնորսներ Եէնիմահալլէէն մակոյկով Ֆէնէր երթալու պահուն, հովին սաստկութենէն մակոյկը չրջեցաւ և երկուքն ալ ծովը ինկան, բայց ազատուեցան։

—Մոմխանէի բացերը աստղաձաւարի մակոյկ մը չրջեցաւ, սակայն մակոյկավարը Շիրքէթի ազատուեցաւ։

ԱՐԿԱԾ.— Պոլիս, Զաթալ խանի խոհարար Կարապետ աղայի 14 տարեկան Ցարութիւն անուն տղան խանին ձեղունը ելլալով քիչ մնաց իյնալու էր սակայն խանին օտապաչի Զէյնեան Սարգիս աղայի չնորհիւ ազատուեցաւ։

ԿՈՐՍՈՒԱԾ ԱՂՋԻԿԸ.— Մուսալլա Այազմա փողոց բնակող խաւլէճի Միհրան աղայի 2ու կէս տարեկան Սիրվարդ անուն աղջիկը կորսուելով դերձակ Բիւզանդ աղայի կողմէ գտնուեցաւ և յանձնուեցաւ ծնողքին։

ՎԱՅՐԱԳ ՀԱՅՐ ՄԸ.— Օվաճըքէն հետեւեալը կը պատմէ մեզ Տիար Կիւլէսէր Ա. Տէմիրճեան.—Լուսնթագ հազիւ 16 տարեկան գեղջկական համեստ կրթութիւնով մեծցած աղջիկ մըն էր։ Զգացած իր ծնողքին նիւթական պատրաստութեան դժուարութիւնները, այդ պզտիկ տարիքին մէջ ջերմ փափաքը ունեցած էր դիւրացընելու ջանալ աղքատ ծնողքին չարքաչ աշխատութիւնները։ Գիւղէն չորս-հինգ ժամ հեռի Զիֆլիկ կոչուած վայրը գացած էր ծխախոտի աշխատութեան։ Երկու ամիսի չափ արեւուն կիզիչ ճառագայթներուն տակ չարաչար աշխատելէ վերջ, ջերմի բռնուելով, կ'ստիպուի գիւղ դառնալ։ Գործատէրը աղջկան հաչիւը կը տեսնէ, բայց դժբաղդաբար ստակ մը պահանջը չելլէր. խղճմտանքի տէր մարդ, խղճալով անոր արգահատելի վիճակին, իբր ողորմութիւն մէճիտ մը կուտայ ու կը ճամբէ։ Աղջիկը գիւղ վերադարձած պահուն Նիկոմիդիա՝ մօրը կը հանդիպի, որ ան ալ ամուսնոյն իբր օժանդակ, ծառայութեան մտած էր։ Մայրը զաւկին պէտք եղած դեղն ու դարմանները հոգալէ վերջ գիւղ կը զրկէ և կը պատուիրէ զայն որ եթէ հիւանդութիւնը առաջ երթայ իրեն անմիջապէս իմացնէ։ Խեղճ աղջնակը տժգոյն ու նուաղ վիճակի մը մէջ հազիւ տանը կը հասնի, երբ անոր հայրը կատաղի ու անհելի ձայնով մը կը պոռայ.

—Մա՛, ստակ, փարա բերի՛ր, փարան ո՞ւր, նայինք, առանց հիւանդ նայելու վախիդ չունիմ։

—Հայրիկ, աղաս քանի ղշ. նուիրեց. կը կակազէ խեղճը սարսափահար։

—Ատ քըսան զօրուշը աչքդ խօթէ որ քէօռնաս. ատիկա իմ թախիխս փարան պիէ չըլլար. ինծի տուր նայիմ սա փարօն։

—Հայրիկ մի՛ առներ այդ ստակը որպէս զի մի պէտքերուս ծախսեմ և չուտ մը աղեկնալով գործս չարունակեմ։

Շատ մը հայհոյանքներ ընելէ վերջ բռնի ստակը ձեռքէն կ'առնէ ու այլ եւս ինքզինքին միլիոնատէրի չարժուձեւերը տալով կը վազէ ուղղակի բաղոսի տաճարը սովորական խնկարկութիւնը կատարելու։ Մէկ քանի ժամ վերջը բոլորովին գինով ու յուսահատ վիճակի մը անձնատուր՝ տուն կը դառնայ։ Տան մէջ գտնուած բոլոր կահկարասիները իրար կ'անցընէ. կը կոտրէ կ'աւերէ ու պատուհանէն վար կը նետէ։ Խեղճ աղջիկը տեսնելով հօրը այս յոռի ընթացքը, կը պոռայ

— Հայրիկ, սիրելի հայրիկ կը վախնամ կօր, պիտի մեռնիմ մի՛ ըներ։

Ա՛լ աւելի բարկացած հայրը վրան կը խոյանայ կատաղի գազանի պէս։ Աղջիկն ալ հօրը այս սոսկալի ճիրաններէն զինքը ազատելու համար դէպ ի պատուհանը կը վազէ վար նետուելու նպատակաւ. սակայն ուժահար գետին կը գլտորի։ Դրացիները այս գոռում գոչումը լսելով օգնութեան կը վազեն, Սակայն ամէն ինչ լմնցած էր, վատ ու գծուծ հրէշը մէկ երկու անգամ գետինը զարկած էր խեղճ հիւանդը։ Վերջապէս հիւանդին ստիպման ու աղաչանքին վրայ դրացիներէն մին զինքը կը չալկէ հօրեղբօր տունը տանելու համար, սակայն դուռը չհասած հոգեւարքի ճիգով մը կը գոչէ. — Հայրիկ, սիրելի հայրիկ քեզի համար կը մեռնիմ»։ Եւ կը փչէ հոգին։

ԲԱՄՊԱԿ

Երէկուան հեռագիր

Մարթ 5.80

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1905 13 օգոստոս չորեքշաբթի)

ՑՈՐԵՆ

[illegible] Առաջին օխան	39-39½	փարա
» երկրորդ »	38-38½	»
Մոհալիճ »	36-37½	»
Զավքարը »	32	»
Մէրթ առաջին, օխան	37½	փր.
» միջին տեսակ	35-36-36½	»

Այսօր ժամանեց 7 վակոն ցորեն Անատոլ և 8 վակոն Րումէլի։

Վաճառ ցորեն 3000 գրիւ։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ԲԱՐԻԶ, 24 Օգոստոս.— Բորթըմութէ կը ծանուցանեն թէ Ռուսաճարոնական հաշտութեան պատուիրակները, երէկ ստորագրեցին արդէն ընդունուած յօդուածներուն պատճէնը, ատենագրութիւնները և յետոյ առաջիկայ ժողովին գումարումը յետաձգեցին չաբաթ օրուան։

— Բեթերսպուրկէ կը ծանուցանեն թէ՝ Զարը երէկ իր ներկայութեանը ընդունեց Ամերիկեան դեսպան Մ. Մէյէրը, որ այս տեսակցութենէն անմիջապէս վերջ, երկար հեռագիր մը ուղղեց Նախագահ Րուզվէլթի։

ԼՈՆՏՈՆ.— Բորթըմութէ կը տեղեկացնեն թէ՝ Ճարոնցիները ետ կեցան իրենց հետեւեալ պահանջքներէն։

Ռուսիոյ ծովային զօրութիւնը՝ Մ. Արեւելքի մէջ սահմանափակելէն և չէզոք նաւահանգիստներ ապաստանած Ռուսական մարտանաւերը իրենց յանձնուելու պայմաններէն։ Իսկ պատերազմական տուգանքին վճարման գալով, Ճարոնցիք Սաղալին կղզին կէսը Ռուսիոյ կը թողուն պայմանաւ որ Ռուսիա երեք միլիառի վճարում մը ընէ անոր փոխարէն։

ՀՌՈՄ.— Զինուորական չրջանակներու մէջ բաւական վրդովում առաջ բերած է այն լուրը թէ՝ Աւստրիա ստուար ուժեր կը համախմբէ և սպառազինութիւններ կը կատարէ իտալական սահմանագլխին երկայնքը։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

11/24 Օգոստոս 1905

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Օ. Ո.	98.39½
Երէկուան էն բարձր գինը »	99.02
» էն վար գինը »	98.35½

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Ֆր.	130 25
Երէկուան էն բարձր գինը »	130 62
» էն վար » »	130.—
Շիրքէթը Խայրիէ	32.—
Օսմանեան Պանքա	5̈5.—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	245.—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	513.—
Քրէտի Ֆոնսիէ էժիբսիէն Ա.	310.75
» « » Բ.	269.75
Պանք Նաս. Կրէտ.	428.—
Թրամվայի Բաժնեթուղթ	7.50
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ. Ա. Ո.	16.40
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ. Օ.	4.02
Լաւրիում Ֆր.	58.—

[illegible]

«ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ» ԹԵՐԹՕՆ — 50 —

ԳՐԵՑ ՍՏԻՎԸՆՍԸՆ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ՍԻՄՕՆ ՉԻՕՄԼԻՔՃԵԱՆ

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Դէպի Գանձի Կղզին

ԻԸ.

ԹՇՆԱՄԻԻՆ ՁԵՌՔԻՆ ՄԷՋ

Բան մը չէի ըսեր, ինչպէս կրնայ ենթադրուիլ, և անշարժ կեցած էի, կռնակս պատին տուած, ինչ դիրքով որ կեցուցած էին զիս, Սիլվըրին երեսը նայելով և սխրութիւն ցոյց չտալով, բայց ներքնապէս սոսկալի յուսահատութեան մը մատնուելով։

Սիլվըր քանի մը անգամ գլանիկը ծխեց կատարեալ հանդարտութեամբ և յետոյ շարունակեց,

—Քանի որ հոս ես, Ժիմ, այս առիթէն օգուտ պիտի քաղեմ անկեղծօրէն խօսելու համար քեզի։ Միշտ սէր և համակրութիւն ունեցած եմ քու մասիդ, որովհետև դուն իմ կենդանի պատկերս ես, երբ տակաւին պզտիկ աղւոր տղայ մըն էի։ Միշտ փափաքած եմ որ մեզ հետ ըլլաս, որպէս զի գանձէն քու բաժինդ առնես և օր մը կարենաս ճէնթլմէնի մը մորթին մէջ մեռնիլ։ Արդ, ահաւասիկ հոս ես, սիրունս։ Մի՛ կորսնցներ առ առիթը։ Նաւապետ Սմօլէթ ուղղամիտ նաւազ մըն է, ես չէ որ ասոր հակառակը պիտի ըսեմ, բայց քիչ մը շատ խիստ է կարգապահութեան մասին։ «Ամէն բանէ առաջ՝ պարտականութիւնը»։ Այս սկզբունքէն չի շեղիր։ Եւ անիրաւ չէ։ Ուշադրութիւն ըրէ նաւապետին, Ժիմ։ Եթէ կը հեռանաս խօսքիս, հետու կենալու ես անկէ։ Տոքթորը իսկ կատղած է քեզի դէմ։ «—Դաւաճա՛ն», կ'ըսէ կ'երթայ քեզի համար։ Կարճ խօսքով, չես կրնար անոնց մօտ երթալ, վասնզի այլևս չեն ուզեր քեզ։ Ըսելիք չունիմ եթէ երրորդ կուսակցութիւն մը կազմես ինք իր գլխուդ, ինչ որ շատ հաճելի բան մը պիտի չըլլայ։ Բայց կը մնայ ուրեմն նաւապետ Սիլվըրի խումբին միանալ։

Այս ամէն խօսքերուն մէջ գէթ բարի լուր մը կար։ Բարեկամներս տակաւին ողջ էին։ Սակայն, եթէ պէտք էր Սիլվըրի խօսքին հաւատալ, իրենց զայրոյթը ինծի դէմ՝ կարծածէս շատ աւելի կ'երեւար։ Բայց ինչ փոյթ։ Կուրծքիս վրայ ծանրացած բեռներէն մին վերցուած էր։

—Պէտք չունիմ ըսելու քեզի որ մեր ձեռքին մէջ ես, Ժիմ, շարունակեց Սիլվըր։ Այս մասին շատ քաջագիտակ եմ, և միշտ հանդարտ վիճաբանութիւնը կը սիրեմ։ Սպառնալիքին բնաւ չեմ սիրեր։ Եթէ առաջարկութեանս գործիդ կուգայ, խիստ լաւ, ըսէ։ Եթէ ոչ, ազատութիւն ունիս ըսելու։ Չեմ կրնար աւելի սիրուն կերպով խօսիլ քեզի հետ, այնպէս չէ՞։

—Կ'ուզէք որ պատասխանե՛մ, հարցուցի դողդոջուն ձայնով մը, վասնզի Ճօն Սիլվըրի հեգնութեան մէջէն մահուան սպառնալիք մը կ'զգայի գլխիս վրայ կախուած։ Այտերս ամօթէն կ'այրէին և սիրտս ցաւագին կերպով կը բաբախէր կուրծքիս տակ։

—Տղա՛ս, ըսաւ Սիլվըր, քու առջեւդ վաղուան չկայ, նայէ պատասխանէ։ Քու ընկերակցութեամբդ անցուած ժամերը երբեք երկար չեն երևար մեզի։

—Լաւ ուրեմն, եթէ պարտաւոր եմ ընտրութիւն մը ընել, ըսի վստահ շեշտով մը, իրաւունք ունիմ գիտնալու նախ թէ ինչո՞ւ դուք հոս կը գտնուիք և թէ ո՞ւր են բարեկամներս։

—Ա՛հ, ա՛հ, մրմռաց ծովահէններէն մէկը։ Շատ նրբամիտ պիտի ըլլայ այն որ կարենայ ըսել քեզ թէ ինչո՞ւ հոս կը գտնուինք։

—Ինծի նայէ, պոռաց Սիլվըր զայրացկոտ ձայնով մը, ընդմիջողին ուղղելով իր խօսքը, բարեհաճէ լռել մինչև որ խօսքին կարգը քեզի գայ։

Յետոյ ամենաշնորհալի երևոյթ մը առնելով, ըսաւ ինծի,

—Մր. Հօուքինս, ձեր տրամադրութեան տակ եմ և պատրաստ՝ ձեր ուզած բացատրութիւնները տալու։ Գիտցէք ուրեմն, Մր. Հօուքինս, որ երէկ առտու կանուխ Տքդ. Լայվսի մեզ եկաւ բանագնացի դրօշով։

«—Նաւապետ Սիլվըր, թշնամութիւն բրած են ձեզ, առագաստանաւը անհետացած է», ըսաւ ինծի։ Ասոյգ է որ քանի մը գաւաթ աւելի խմած էինք գինիէ և չուշացանք նայելու առանց նկատած կամ նաւուն ուր երթալուն։ Մէկ խօսքով, առագաստանաւը բնաւ մտքերնիս ձգած չէինք։ Ամենքս ալ աչքերնիս դէպի խարսխավայրը դարձուցինք։ Առագաստանաւը անտեղի հոն չէր։ Կրնաս երեւակայել թէ ի՛նչ դէմք առինք ամենքս ալ։ Ասոր վրայ, Տոքթորը կարգադրութիւն մը առաջարկեց։

«— Կ'ընդունինք կարգադրութիւնը», ըսի։ Եւ արդիւնքը սա եղաւ որ մենք կը գտնուինք հոս ուր կը տեսնէք մեզ, պաշարներով, քօնեաքով, ամրոցիկով, փայտով, զոր դուք աղւոր նկատութիւնը ունեցած էիք մեզ համար կտրելու։ Իսկ անոնք գացին և չենք գիտեր թէ ո՛ւր են։

Սիլվըր կամաց առաւ գլանիկը քանի մը ումպ ծխելու համար։ Յետոյ շարունակեց,

— Մի՛ կարծեր որ դուն գործին մէջ կայիր, Ժիմ։ Ահաւասիկ վերջին խօսքերը որոնք փոխանակուեցան։

«—Քանի՞ հոգի էք որ պիտի մեկնիք ամրոցէն, հարցուցի։

«—Մենք չորս առողջ և մէկ վիրաւոր ենք, պատասխանեց Տոքթորը։ Գալով նաւաստիին, չեմ գիտեր թէ ի՛նչ եղած է և չեմ ալ փափաքիր գիտնալ։ Մի՛ ձանձրացնէք զիս և իր խուսափումներէն»։

— Ահաւասիկ ասոնք եղան իր վերջին խօսքերը։

— Ուրիշ բան կա՞յ, հարցուցի։

— Ո՛չ, ամէնը սա է, որդեակ։

— Եւ հիմա, պէտք է որ ընտրութիւնս ընեմ։

— Անշուշտ։

— Լա՛ւ ուրեմն, ըսի, ես այնքան անմիտ չեմ որ չգուշակեմ ինծի սպասելիքը։ Ուստի ի՛նչ կ'ուզէ թող ըլլայ։ Ես քանի մը օրէ ի վեր խիստ յաճախ տեսայ մահը և անկէ վախնալու պատճառ մը չունիմ։ Բայց քանի մը բաներ կան զոր պիտի ըսեմ ձեզ, աւելցուցի ոգեւորուելով։ Առաջինը սա է որ ձեր կացութիւնը վիս հրապուրելիք հանգամանք մը չունի։ Ահաւասիկ առանց նաւու էք, առանց գանձի, և հինգ հոգի միացած էք։ Մէկ խօսքով, ձեր գործը անյաջող է բոլորովին։ Եւ եթէ կ'ուզէք գիտնալ որ ձեր գործին անյաջող ըլլալուն պատճառը ո՛վ է, ըսեմ ձեզի թէ ես եմ։ Ես գնձախնձորի տակառին մէջ պահուըտած էի այն գիշերը ուր այս կղզին աչքէ հասանք։ Լսեցի ձեր խօսքերը, Սիլվըր, ձե՛րն ալ, Տի՛ք, ինչպէս նաև Իսրայէլ Հէնտսին, որ հիմա ծովուն տակը կը գտնուի։ Ժամ մը անցած չէր, ամէն բան պատմեցի Նաւապետին, Տոքթորին և Սքուայրին։ Գալով առագաստանաւուն, ե՛ս էի որ անոր պարանը կտրեցի, ե՛ս էի որ սպաննեցի անոր մէջ գտնուած պահակները, և ե՛ս էի որ առաջնորդեցի զայն հոն ուր պիտի չերթաք փընտռելու ո՛չ դուք և ոչ միւսները։ Ես խնդալու իրաւունք ունիմ, վասնզի սկիզբէն մինչև վերջը ե՛ս վարեցի ամէն բան։

(Շարունակելի)

ԱԿՌԱՆԵՐ

Ակռայ փտած, կոտրած, ցաւօք և լինդերու հիւանդութիւն։ Կատարեալ դարմանումի, և բնական ակռաներուն [illegible] [illegible] համար, դիմել ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԻ

Կ. Պոլիս, Պահչէ Գափու, Ֆին-Գիր-Չէշմէսի փողոց, ժամը 4էն 11½, և առջին [illegible] հանդերձ, Սկիւտար [illegible], իր բնակարանը։

Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ

50—46

ԱՓՕՍԹՕԼԻՔ ԻՆԻՍԹԻԹԻՒԹ. ԳՕՆԻԱ

(ՃԷՆԱՆԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ)

Վարժարանս կէտ նպատակի ունենալով Բարձր և միջնակարգ Գործնական կրթութիւն մը տալ ուսանողներուն՝ կ'աւանդէ օսմ., հայ., անգլ., ֆրանս., և յունարէն (յոյներու համար) լեզուները, ինչպէս նաև Բնական, Բնապատմական, Փիլիսոփայական, Ուսողական, Վաճառականական են. գիտութիւնները։ Ունի գիշերօթիկներու յատուկ հոյակապ և օդաւէտ շէնք և ընդարձակ պարտէզ մը, և մեծ խնամք կը տանի աշակերտներու ֆիզիքական առողջութեան բարոյական մաքրութեան։

Գիշերօթիկներու դաս. տարեթոշակն է 10 օսմ. ոսկի։ և Նոր տարեշրջանը պիտի սկսի յառաջիկայ 14/27ին։ Աւելի մանրամասն տեղեկութեան համար դիմել առ Տնօրէն վեր Տօքթ. Ա. Ց. Հայկազեան. Գոնիա. 5 2

ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ

Հ ԴՐՈՍՏԻ ՄԸՆՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ անուամբ հրապարակի վրայ ծանօթ հանդերձեղէնի մեծ վաճառատան ընկերներէն Տէր Արտաշ Մուրեկեան բաժնուած ըլլալով, գործը ամբողջովին միացած է Տէր Տիգրան Տամյամաեան ու ԸՆԿ.ի որ ըստ առաջնոյն պիտի շարունակէ գործել նոյն ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ անուամբ։ Ցրելով վաճառատան մէջ պատրաստ իր գտնուի նոր ու գեղեցիկ մթերք մը զգեստներու և [illegible] հագուստներու, որոնց և ազատ։ Նաև վաճառատան յատուկ դերձակներ կ'առաձեռնեն պատրաստել պատուիրանքով (Sur commande) [illegible] և այլ հանդերձներ, կերպասի, ձեւի և կարուածքի ամէնէն [illegible]։ Այս առթիւ Եւրոպայէն նոր բերել տուած է նորոյթ կերպասներու [illegible]։ Բաց աստի, վաճառատանս պատրաստ է յարաբերական հանրային վճարումներով հագուստ պատրաստել ամէն այն ծանօթ անձերուն՝ որոնք մէկ անգամէն գնելու դիւրութիւնը չունին, և այս առթիւ պէտք է յիշեցնել որ ուրիշ դերձակներու նման ապառիկ այս դիւրութիւնը երբեք անկայուն ու սուղ չը պիտի ըլլայ յարգելի յաճախորդաց համար։

Սակարկութիւն չկայ. գինը՝ Թիւը ՆԻԿՈՒ գահեկան։ Միակ կեդրոնատեղի

"ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ"

Սուլթան Համամ. Հավուզլը Խանի կից Թիւ 25։

50 25

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՓԱՐԻԶԵԱՆ

Վարժարանիս Թէ. տարեշրջանը կըսկսի Սեպտեմբեր 6ին (Ն. Տ). Հաստատութեանս Տնօրէն վեր Ռ. Չէլեպեան և իր Տիկինը արդէն վերադարձած են իրենց երկամեայ բացակայութենէն և յառաջիկայ տարի ուսուցչական խումբի վրայ կ'աւելնան [illegible] մէկ նշանաւոր համալսարանէն երկու Ամերիկացի շրջանաւարտներ որոնց մէկը գլխաւորապէս պիտի աւանդէ [illegible]։

Աշակերտները ընտանեկան խնամք կը վայելեն [illegible]։

Գիշերօթիկ աշակերտներուն տարեկան թոշակն է 16 օսմ. ոսկի 8 ոսկին Սեպտեմբերին սկիզբը և միւսած 8 ոսկին [illegible]։

Վարժարանս յատուկ ուսուցիչ մը ունի [illegible] վճարումն է 1½ օսմ. ոսկի [illegible] դիմել Մ. Ռ. Զէ[illegible] Կ. Պոլիս [illegible]։

5—14

ՎԻՔԹՈՐԻԱ ՏԸ ՓԻՐԼԷՆ

ԱԿՆԱՆՔԻ ԱՆԱՆՈՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԳՈՒՄԱՐ ՄԻՆՉԵՒ 1903 1,325,000,000 ՖՐԱՆՔ

[illegible] ՄԻՆՉԵՒ 1903 510,000,000 ՖՐԱՆՔ

ՀԻՄՆԵԱԼ 26 ՍԱՆՏ. 1853Ի ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐՈՎԱՆԱՒ[illegible], ԵՒ ՕՐԻՆԱԿԻ ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ

ՎԻՔԹՈՐԻԱ ՏԸ ՓԻՐԼԷՆ Ծամամային [illegible] Ընկերութիւնն է

Ամէնէն ԹԱՐԻՖԱՆԵՐ զատանելով Ապագայի [illegible]

ԱՊԱՀՈՎ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն ՇՈՒՏԱՆԱՎՈՐ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ ԹՈՒՆԵԼԻ, ԹՐԱՄՎԱՅԻ եւն. [illegible] ՄԷԿ ՖՐԱՆՔԻՆ և [illegible] (որ կ'ընէ 52 ֆրանք) [illegible] 10,000 ֆր. [illegible] 15,000 ֆր. [illegible]։

Ընկերութեանս դրամատուներն է՝ [illegible]

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ, ՏԵՐՄ ԿԱՅՍ ԳԱՆՏԱՆ

ԼԻՒԶՕՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ՄԻՀՐԱՆ ՏԻՆՆԷՄ-ՔԱԼՖԱՅԵԱՆ

50 - 20 Գալաթա [illegible] Խան թիւ 45 եւ 45 bis

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԶԻՄՆԵԱԼ ՎՍՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1310 Սէֆէր 20 թուակիր Ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա. Նավլը Խան, Հէզարէն փողոց Թիւ 14 և կամ հետևեալ հասցէներուն.—

Մահմուտիէ Օսմ. Կայս. Պանքայի՝ Եէնի Ճամի հրապարակ.

Գոլիս Մ. Մ. Ի. Սաատ և Ռոստիէ, Էյսիւլ Իսլամ խան, Պահճէ գափու Թիւ 10.

Մաքրիգիւղ Մ. Ա. Անճէլեան, Կայարանի հրապարակ.

Գատրգիւղ, Քեամիլ էֆէնտի Շուկայի հրապարակ.

Գատրգիւղ Մ. Ա. Անդրէա, Մօտա ճատաէսի.

Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէլ[illegible].

Ղալաթիա. Մ. Ա. Բիբման, Թիւ 12 Թիւնէլ խան.

Ղալաթիա, Մ. Էգիէն Քրէմէր, Թիվէքճիլէր խան.

Բերա. Մահմուտիէ Օսմ. Կայս. Պանքայի. Մեծ Փողոց.

Շիշլի, Մ. Լ. Ռոսէ, Պէօյիւքտէրէ Ճատտէսի, Թիւ 137.

Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆէնտի.

Բ. Սալ[illegible], Բէնդլէ.

Գոլիս Ս. Մինճեր էլ., Թէրզագէր խան Թիւ 8 և 9, առաջին յարկ.

Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ. 34—50

«ԼԱ ԲՕԼԱՐ»

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՓԻԼԻՓՕՅԻ ՓԱՆՔԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

1903 Դեկտեմբեր 31ին ընկերութեան ունեցած երաշխաւորութեան գումարները

	Ֆրանք
Փիլիպօյի Պանքան ի պահ դրուած զանազան արժեթղթերով	50,000,000
Վերաիրնեալ արժեթղթոց յաւելեալ արժէքը	21,298,712
Զանազան պանքաներու քով պահեստ	4,561,118
104,380 անգլ. ոսկի արժէքով անգլիական և հնդկական արժեթղթեր Անգլիոյ Պանքան ի պահ դրուած	3,563,165
Գումար ֆրանք	79,522,995

ԼԱ ԲՕԼԱՐԻ Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղը արտօնեալ է հրդեհի դէմ ամէն տեսակ ապահովագրութիւններ ընդունիլ յանուն ընկերութեան, և պատահած վնասները անմիջապէս և արդարութեամբ կարգադրել։ «Լա Բօլար» իր վճարմանց ատեն ցոյց տուած փութկոտութեամբ և առատաձեռնութեամբը իրաւամբ առաջնակարգ դիրք մը բռնած է ապահովագրական աշխարհին մէջ։

Գործակալութիւններ ունի Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։

Ընկերութեան դրամատունն է ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ։

Տեղեկութեանց համար դիմել Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին գրասենեակները, Գոլիս Սուլթան Համամ. Բինեթ խան. 41 - 50

ՊԷԼ ՍՕՂՈՒԳԸԼԸՂԸՆԸՆ

ԹԵԶԱՎԻՐ ԳԱԲԻՍԻ

Յօգթօր ԷՎՀԱՆԳԻՐԻ Էվրօբադա [illegible] [illegible]։

[illegible] 41 - 15

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳՐԱՏՈՒՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԳԷԼԸՃԵԱՆ

ՉԱՐՇԸԳԱՓԸ, ՄԵԾ ՆՈՐ ԽԱՆ

Գէլըճեան գրատունը պատիւ ունի ծանուցանել դպրոցական մարմիններու — հոգաբարձու, տնօրէն, ուսուցիչ, աւագ ուսուցիչ — թէ ի վիճակի է յառաջիկայ ուսումնական տարեշրջանին խնամքով, ու փութով հայթայթել Մէլքոնեան արտօնուած Օսմ. եւ Հայերէն ամէն տեսակ գիրքեր։ Գրատունս նպատակն եղած է յաճախորդին չարհելու մէջ փնտռել իր չափը։ Իր գրած համակրութեան ապացոյցն է յաճախորդներուն մեծ թիւը որ կը սատարեն։ Փորձ մը միայն կը բաւէ հաստատելու գրատանս գործառնութեան եղանակը։ Փափաքողներուն կը ղրկենք յառաջիկայ 1905-906 տարեշրջանի համար խիստ զանազան դասագրքերու ցանկը։ 30—1

ԸՆՏԻՐ ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆՆԵՐ

Կալաթա նավիար խան երկրորդ յարկ թիւ 83

Ֆրանսայէն և Անգլիայէն վերջին նորաձևութեամբ համեմատ պատրաստուած զգեստ և ընտիր բուրդէ էրիկ մարդոց համար յատուկ զգեստեղէններ, բարակեղէններ և բամպակեղէններ բերուած ըլլալով, արգոյ հասարակութեան կը յանձնարարուի անգամ մը դիմել յիշեալ վաճառատունը, ուր ճաշակի ազնուութիւնը և գինին չափաւորութիւնը իրարու հետ կը մրցին։

50—41 Գ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՏՕՔԹ. ՔՈՒԶՈՒՐԻ

Մասնագէտ ծննդական գործարաններու, մորթային, վեներային, միզանցքային և կնոջական հիւանդութիւններու։ Երկար ատեն պաշտօնավարած է Բարիզի հիւանդանոցներուն մէջ անուանի բժիշկներու քով։ Իր դարմանատունը կը գտնուի Ղալաթիա, Նէվզատէ Քալթաքճի անկիւնը, Վոյվոտա ճատտէսի Թիւ 2, որ ամէն օր ժամը 2էն 10 բաց է։ 3 25

ՏՔԴ. Յ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Մասնագէտ բժիշկ, մորթի, պզտիկներու տեսքի, տղոց և կանանց ծննդաբերական գործառնութեանց եւն, հիւանդութեանց

Ցիշեալ բժիշկը որ 15 տարի շարունակ պաշտօնավարած է Գոնիայի Ամերիկեան հիւանդանոցին մէջ, իր վերջինիս հիւանդութիւններու դարմանած էին, և որ հինգ տարի յետոյ ալ Եւրոպայի այլ կարգի հիւանդութեանց յատուկ ուսումներ կատարած, դասընթացներու մէջ ուսումնական եւ գործնական փորձեր կրած է, և այս կերպով նաև հիւանդութիւններու բաժանման ամենավերջին միջոցներուն մէջ ծանօթութիւն ձեռք բերած, այժմ հաստատուած է Բերա, Պէյօղլու Բարմաք գաբու, թիւ 10 և կէսօրէն մինչև ժամը 11 կը գտնուի Պանկալթըի Միսքէեան դեղարանը, ուր կը գործադրէ վերաբերեալ հիւանդութիւնները, աղքատ ալ հինգծմ ըլլան։

Ուրբաթ օրերը ձրի ազգառներու։ 50—44

ԹՈՒՐԹԱՆԻ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԻԿ ԸՄՊԵԼԻՆ

Այս ըմպելին որ Բուրսա [illegible] ամենավերջին դրութեամբ պատրաստուած է, իր պարունակած առողջական տարրերուն տեսակէտով ուրիշներէ շատ աւելի բարձր է և գնահատուած է ազգէն։

Ճէյմի փայտը և ուրիշ նշանաւոր բժիշկներէ՝ Թուրթանի ըմպելին իր մարսողական և ուժառու յատկութիւններով կը յարմարի ակարակազմներու, ապաքինողներու, կաթնտուներու, ծերերու և տղոց։

Գործածութիւնը.— ճաշէն առաջ և ճաշի մէջտեղին կամ ետքը, սուրճի գաւաթի մը չափով կէս գաւաթ ջուրի խառնելով պէտք է խմել։

Կը ծախուի ամէն դեղարանի մէջ։ Թուրքիոյ համար միակ կեդրոնատեղին Գոլիս, Ղալաթիա, Զիւլֆարի փողոց 17 թիւ Ժ. Բ. Տուլճի։ 3—10

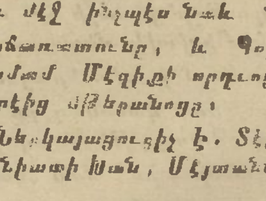

ԵԹԷ ՁԵՐ ՄԱԶԵՐԸ ԹԱՓԻԼ ՍԿՍԻՆ, անմիջապէս առանց վարանելու գործածեցէք

ԲԷԹՐՕԼ ՀԱՆԸ

(PÉTROLE HAHN),

Լիոնէն Ֆ. Վիպէրի կողմէ պատրաստուած (de F. VIBERT Lyon) և ամէնէն նշանաւոր բժիշկներու կողմէ գնահատուած ու յանձնարարուած միակ փորձուած, վերածնիչ կազդուրիչը։

Կը ծախուի ամէն մեծ դեղարաններու մէջ ինչպէս նաև Բօ Օբէրաթիվի վաճառատունը, և Գոլիս, Սուլթան Համամ Մէզիդի օրդուց և ընկ. դեղօրէից մթերանոցը։

Ներկայացուցիչ Է. Տէրատէս 26, Անանիաեի Խան, Մէյտանճըք փողոց։ 26 - 2

ԱԶԳ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԻՉՆԵՐՈՒՆ

Այլախօսսէր ու գործունեայ երիտասարդ մը, որ գիտէ Ֆրանսերէն ու Թուրքերէն և տեղեակ է ապահովագրական գործոց, կը փափաքի ունէ պաշտօն ստանձնել Ապահովագրական Ընկերութեան մը քով, չափաւոր չաքաթականով։ Գաւառ ալ կրնայ երթալ։ Դիմել Մանզումէի խմբագրատունը։ 5

Լ'ՈՒՆԻՕՆ

ԵԱՆԳԸՆԸՆ ԳԱՐՇԸ ՎԷ ԷՕՄՐ ԻՉՈՒՆ ՍԻԳՈՐԹԱ ԳՈՒՄՓԱՆԻԱՍԸ

1828 ՎԷ 1829ՏԱ ԹԷԷՍԻՍ ԷԴԻԼԸՆՄԻՇ

Մէրքէզի Իտարէսի — Փարիզտէ, Վանտօմ Մէյտանընտա 9 Նումէրօտա

ատյէրէի խուսուսիյէլէրտէ

ՀԱՐԻԳ ՇԻՒՔԻՐԹԻ

Սէրմայէ վէ իհթիյաթ 145 500,000 ֆր.

1904ին թահսիլաթը 25,000,000

Թէմինի օլունան գըյմէթ 305 000,000

Սիկէօրթէօն էմլաքքին գըյմէթի 22½ միլիար

ԷՕՄՐ ՇԻՒՔԻՐԹԻ

Սէրմայէ վէ իհթիյաթ 174 500,000 ֆր.

1904 բէրմ թահսիլաթը 12,000,000

Թէմինի օլունան գըյմէթ 135 000,000

Սիկէօրթէօն օլունան էմլաք 282,000,000

[illegible]

ՇԻՐՔԷԹԻՆ ԳԱՆՏԱՄԸ [illegible] = Ս[illegible], Սուլթան Համամընտա, Քէթիրճը Օղլու Խանընտա

Միւտիրի ումումիսի — ՍԻՄՕՆ ԲԱՅԵԷՐԼԵԱՆ

Միւտիր մուավինի — ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Ղալաթաա [illegible] Մէմալիքը Մահրուսէնին հէր թարաֆընտա ատաէ [illegible]։ 14 - 50

ՄԿՆԱՍՊԱՆ

Mort aux Rats

par la Pâte phosphorée de Louis Steiner de Vernon (France)

ԲԱԹ ՖՕՍՖՕՐԷ

15, Médaille aux Expositions or, vermeil, Argent & Bronze

Ի Վէրնօն (Ֆրանսա) աշխարհահռչակ Լուի Շթայների պատրաստած այս մածուկը գործածած դեղը որ վայրկենական կ'սպաննէ մուկերը և քաղաքացիներու ամէնէն մեծ մասին կը ծախուի մասնաւոր շիշերու մէջ հետեւեալ գիներով

¼ ՇԻՇԸ 50 ՓԱՐԱՅ ½ ՇԻՇԸ 2 ՂՐՈՒՇ

TUE SOURIS (MARQUE DÉPOSÉE)

Թի ՍՈՒՐԻՆ ցորենի հատիկներ են որ մանաւանդ պատրաստուած է փոքր մուկեր (փոկէլ) ինչպէս նաև պարտէզներու մէջ հողին տակ ապրող մուկեր և այլն ... փոքր կենդանիներ սպաննելու համար

¼ ՏՈՒՓԸ 50 ՓԱՐԱՅ

Վերոյիշեալ դեղերը կը ծախուին

Գոլիս. Ամէն մեծագոյն դեղօրէից վաճառատուները և դեղարանները։

» Գրն Գիր Չէյիշ վաճառատունը, Պահչէ-Գափու

» Իպրահիմ Լիթէմ էֆէնտի, Միսըր Չարշըն

» Տ. Բ. Տրիանտաֆիլլիտի, Անգլիական վաճառատունը Պահչէ Գափու

» Գազազ եւ Ֆրերս, Նպարեղէնի վաճառատունը Համբարիէ փողոց

Բերա. Պօն Մարշէն

» Ամէն մեծ դեղարանները և Նպարավաճառատունները։

Ուշադրութիւն յիշերուն և առւ փերուն, որոնք գրոշմուած և վրան L. Steiner, Vernon ինչպէս նաև գործածութեան եղանակը նշանակուած են։

Թուրքիոյ ընդհանուր կեդրոնատեղին է միայն մեծաքանակ վաճառումներու և յանձնարարութեանց համար, Կ. Պոլիս Սուլթան Համամ, Հաճօբուլօ խան. Թիւ 31. 19—50

ՀԱԶԱՑՕՂՆԵՐՈՒՆ

ՀԱԳԳԸԷՅԻ ՆԻ ԷՔՐԷՄԻ ԽԱՅԾՂԱՆԸ

Եւրոպայէն ներածուած խայծղանի ջուրերուն ամէնէն նախամեծարը, այս խայծղանը, որ Ցանքտանի Աքուճուրեց Յաւջանհընգէսէն արժանիքի արծաթ շքանշանի արժանացած է։ Անվնասակար է և բնաւ ատամները չխանգարեր։ Օսմանեան երեւելի բժիշկներու գնահատման արժանացած է, և մասնաւորապէս յանձնարարուած է հանգուցեալ Տօքթ. Խորասանճեան էֆէնտիէ։ Այս խայծղանը եթէ [illegible] դգալով մը խմուելիք ջուրին խառնուելով խմուի, ամէն կարգի աւարափոխ, հիւանդութեանց դէմ կը պաշտպանէ մարդը։

Աղաղափէս կը բուժէ հազը, հարբուխը, ջուրծքի իժուածքները, պռօնչիթը, դժուարաշնչութիւնը, թոքախտի սկզբնաւորութիւնը, մորթի հիւանդութիւնները և ծննդական գործարաններու անհանգստութիւնը։

Կը ծախուի Մուրթագալեքիա ամէն մեծ դեղարաններու և դեղէ մթերանոցներուն մէջ, Կ. Պոլսոյ համար գինն է 5 գահեկան։ 46 - 50

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER Manufacturing Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները՝ զօրաւոր, պարզ պատէ չինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կօշկակարները Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական եւ շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԲՈՎԱՆԴԱԿ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

Ընկերութեան ընդհանուր կեդրոնատեղին է Բերա, Մեծ-Փողոց Թիւ 34 կրկին՝ Մարգիս պէյ Տէ փողոցի առջեւ։

Կեդրոնէն զատ ունի հետեւեալ մասնաճիւղները՝

ԲԵՐԱ (Շիշլի Ճամբայ, Գօ-Մարշէի դիմաց Թիւ 343 և 343 կրկին

(Շիշլի Ճամբայ Կ[illegible] Սէյամի Լիսէին դիմաց

ՂԱԼԱԹԻԱ (Սիւլէյ խան Թիւնէլին եւեւ

(Թրամվայի կայարանին քովը։

ՊՈԼԻՍ (Սուլթան Համամ Թիւ 2։

(Սուլթան Պայազիտ միզմիկայի կայարանին դէմ Թիւ 36։

ՍԿԻՒՏԱՐ (Չարշը Պոյու Թիւ 140։ 24 - 50